ВІСТІ КОМБАТАНТА

2

ТОРОНТО — НЬЮ-ЙОРК 1967

ВІСТІ КОМБАТАНТА

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖУРНАЛ

РЕДАКТОРИ: І. Кедрин-Рудницький, Василь Верига

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕҐІЯ: А. Валійський, В. Гузар, Ю. Лопатинський, Р. Купчинський, І. Носик

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1 УД УНА

СПІВУЧАСНИКИ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Лев, Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді.

Статті, підписані прізвищем, чи ініціялами автора не завжди відповідають поглядам Редакції.

Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

Австрія:
Dr. S. Naklowycz
Wien XX
Dresdnerstr. 124/III/19

Аргентина:
Fraternidad de los ex-comb
de la 1 UD., Curapaligue 760,
Buenos Aires. **Argentina**

Канада - Захід:
Mr. Lew Rudnyckyj
297 Chelsea Ave.,
Winnipeg 15. Man.. **Canada**

Австралія:
Fckshan Library & Book Supply,
16 W Prospect Street, Glenroy, W. 9, Victoria. Australia.
На **N. S. W.** в Австралії:
Mr. C. Mishchuk, 12 Victory St., Belmore N. S. W., Australia

З.Д.А.:
"VETERANS' NEWS",
P. O. Box 1184, Church St. Station,
New York, N.Y. 10008, U.S.A.

Канада і інші країни:
"VETERANS' NEWS"
41 Whitbread Cres.
Downsview, Ontario, Canada.

VETERANS' NEWS, bi-monthly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood cf Former Soldiers of the 1 Ukrainian Division UNA in association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc., Brody-Lew Inc., Ukrainian War Veterans' Association in Canada.
Address: P. O. Box 1184, Church Street Station, New York, N. Y. 10008, U. S. A
In Canada: Editor — 9 Skylark Ave., Toronto 9, Ont.

ВІСТІ КОМБАТАНТА
Рік 1957 Торонто - Нью-Йорк Ч. 2 (27)

ЗМІСТ

КОМБАТАНТИ В ДАНИНІ ЮВІЛЕЄВІ

Ніхто в комбатантській братії, без уваги на формацію, в якій служив за своєї молодости, не мав найменшого сумніву, що «якось» треба відсвяткувати 50-річчя постання новітнього українського державного війська. Тому не було ніяких труднощів у створенні, за ініціятивою Головної Управи ОбВУА, 11 червня 1966 р. у Філядельфії Ювілейного Комітету для відзначення того ювілею. Проблемою була тільки форма, в якій має відбутись те відзначення. Однак ключем для розв'язання тієї проблеми стало визнання принципів: 1) це повинна бути маніфестація, що мала б практичне значення для тіснішого духового заспоєння колишніх українських вояків у вільному світі та водночас пригадала б зовнішньому світові живучість ідеї збройної боротьби за українську державність і 2) те відзначення повинно залишити якийсь тривкий слід також для прийдешніх після нас поколінь.

З отих принципів та різних мряковинних проєктів викристалізувалась вже докладна програма, з'ясована на іншому місці цього числа нашого журналу. Підкреслюємо тільки, що з'їзд комбатантів 3 і 4 червня ц. р. у Філядельфії, наради представників різних комбатантських організацій, спільний бенкет з військовим апелем, участь у посвяченні першого в Америці Дому Українського Ветерана у Філядельфії, роздача ювілейної відзнаки колишнім активним учасникам визвольної війни 1917/21 рр. — це все, так мовити, внутрішні наші справи, що стосуються безпосередньо життя нашої комбатантської громади у вільному світі, зокрема на північно-американському континенті. Участь у бенкеті запрошених впливових американських гостей і складення вінка перед Домом Незалежности у Філядельфії — це назверхні маніфестації. Знову ж — видання англомовної книжки про першу російсько-большевицьку агресію — проти Української Народньої Республіки — з докладним оглядом тодішньої війни, мапами й шкіцами, на тлі політичних подій — це вже тривкий вклад в англомовну літературу про Україну, це заповнення одної з прогалин у тій літературі, яку ми давно болюче відчували. Другою такою тривкою пам'яткою, що залишиться по нашому святкуванні — це ті мистецькі твори баталістичної тематики, на яку розписано конкурс.

Можна скаржитись, що в житті української громади у вільному світі забагато святкувань, забагато зібрань, академій, відзначування прерізних роковин та історичних, організаційних і персональних ювілеїв.

Це правда. І було б добре, щоб число таких святкувань зменшити та особливо — щоб зреформувати трафаретний характер програм наших академій. Справедливість каже признати, що це вже й подекуди діється. Але є теж такі дати, що їх відзначування є власне виявом живучости громади і безперервности того ідеалу, який не залежний від проминальної дійсности, хоч би навіть та дійсність тривала 50 і більше років. Тому щорічне святкування у березні Шевченкових роковин, відзначування 22 січня роковин проголошення 4-го Універсалу й Акту Соборности, чи святкування роковин 1-листопадового зриву у Львові — це дати й акти, що їхній культ повинен продовжуватись. Повинен продовжуватися культ української збройної сили. І тому правильно святковано 20-річчя Української Дивізії і 50-тиріччя Українських Січових Стрільців. І тому теж сполучено теперішній ювілей 50-річчя українського державного війська із 25-річчям Української Повстанської Армії, тієї наймолодшої української військової формації, що була найяскравішим виявом збройного виступу проти окупантів України.

Добре сталося, що ті ювілейні святкування сполучено також із статутовими з'їздами наших комбатантських організацій. Зокрема, відбудеться 9-ий Делеґатський З'їзд Об'єднання б. вояків українців в Америці, організації, яка постала в 1949 році, при чому тоді розв'язалась Стрілецька Громада в З'єднаних Державах, а її члени повністю включились в ОбВУА, де обов'язує засада: членами можуть бути й колишні вояки не-українських формацій, проте українці, з українським державницьким світоглядом. Наступні Делеґатські З'їзди змінили статут, допустивши не тільки індивідуальне, але й правне, гуртове членство: окремих інших комбатантських організацій, що зберігають свою власну назву й Управу та окремі вужчі цілі. Таким чином приступили до тієї системи ОбВУА Братство кол. Українських Січових Стрільців і Об'єднання кол. вояків УПА. З Братством кол. вояків 1 Української Дивізії УНА існує від травня 1961 року тісна співпраця у виданні спільного журналу «Вісті Комбатанта». З ініціятиви ОбВУА постала Суспільна Служба Комбатантів, яка зосереджує всі названі комбатантські організації і діє зразково, як централя допомоги українським воєнним інвалідам, залишенцям в Европі, та потребуючим українським комбатантам в Америці й інших країнах — навіть поза залізною завісою.

Тому, очевидно, 9-ий Делеґатський З'їзд ОбВУА матиме на денному порядку низку проблем, з якої найважливіша: як заповнити прогалину, яка постає із відходом з цього світу колишніх учасників визвольної війни, щоб не потерпіла на цьому ідея культу української збройної сили і братерства між всіма колишніми вояками-українцями у вільному світі, та ідея, що на ній спираються всі існуючі українські комбатантські організації.

На допомогу Енциклопедії Українознавства

В кожному суспільстві наукові установи відограють дуже важливу ролю і тому вони заслуговують на всесторонню піддержку. В українському суспільстві, на еміґрації, такі установи сповняють спеціяльне завдання, бо вони ширять у світі правду про минуле й сучасне України, що її вороги стараються постійно викривляти. Тому поява кожної наукової книжки є великою цінністю, а поява такого монументального твору, як Енциклопедія Українознавства, є особливого значення.

Важливість Енциклопедії Українознавства найкраще оцінив комуністичний режим в Україні. Він не лише вилив помиї на цей «гнилий» товар, але в противагу «йому» видав свою Українську Радянську Енциклопедію (УРЕ), в якій, до речі, 86% змісту переписано з невеликими змінами з виданих вже російською мовою енциклопедій. Це завважили навіть редактори «Большой Совєтской Енциклопедії» (Б. Введенський, Л. Мауням і С. Гершберг) у рецензії на УРЕ в «Ізвєстії».

А у якій енциклопедії користуються «звичним прийомом шпаклювання щілин і прикриття фальшівок» може свідчити той факт, що в УРЕ навіть побоялися згадати про митрополита Липківського, а про УПА хіба можна догадатися із гасла «Бандитизм», в якому пишеться про «злочинну діяльність німецько-фашистських агентів Мельника, Бандери, Боровця».

Позатим, Енциклопедія Українознавства стала підручником і джерелом українїстики для наукових установ, основою англомовного видання ЕУ та стане основою подібного видання німецькою мовою, тепер у стані реалізації.

Але оце велике діло стоїть перед певною загрозою — ЕУ ще не закінчена. А чому? На це склалися звичайні причини: з редакційної колеґії, яка завжди була замала щодо розмірів наміченої праці, старші віком почали відходити у вічність, а молодші зацікавилися іншими справами й виїхали з Европи. У Франції залишилося лише кілька осіб, на яких впав увесь тягар редакційної та адміністраційної праці. Фінансові обставини теж не були задовільні, бо хоч українське громадянство досі зложило 88,000 дол. в Канаді та 72,000 дол. у ЗДА, на закінчення ЕУ потрібно ще 150,000 дол.

Добрим прикладом жертвенности може послужити Канада, яка в порівнянні до численнішої та заможнішої громади в ЗДА краще виконала своє завдання. В Торонті особливе зрозуміння до цієї важливої справи виявили дві організації: Пласт і Братство 1 УД УНА. При Пласті основано «Патронат над Оесредком НТШ в Сарселі», який зібрав коло 22,000 в Канаді й коло 5,000 в ЗДА. Станиця Братства 1 УД УНА в Торонті, крім менших датків, пожертвувала 1,000 дол., а Крайова Управа задеклярувала другу 1,000 дол., складаючи біля половини готівкою.

Член Станиці М. Бігус заколядував на ЕУ 1,800 дол. й від фірми, спільно з П. Яциком пожертвував додатково 1,000 дол., інший член Братства М. Шафранюк пожертвував 500 дол.; багато інших членів зложили менші датки. «Патронат» на спільній нараді з іншими організаціями заплянував приспішити збірку фондів й доручив спеціяльному комітетові під керівництвом дир. Є. Бориса, який від себе пожертвував 1,000 дол., влаштувати 3 червня ц. р. в Торонті 50-доляровий бенкет-зустріч з проф. В. Кубійовичем. Очевидно, такі почини є варті наслідування іншими місцевостями й іншими організаціями, бо допомогти докінчити Енциклопедію Українознавства — це завдання не поодиноких установ чи осіб, але цілого українського суспільства.

Частину цього обов'язку повинні взяти на себе й українські комбатанти, які вже не раз ставали прикладом для цілого суспільства. Про важливість Енциклопедії Українознавства, теперішньої зброї, хоча не на боєвому, проте не менш важливому, науковому фронті боротьби за українське буття, нема потреби доказувати. Тому ми повинні не тільки самі включитися в акцію збірки фондів, але й до цього спонукувати інших. Важливість цієї справи вимагає, щоб її поставити на першому місці.

Юрій Тис-Крохмалюк

Готуймось завчасу

За рік будемо відзначати 25-ліття 1 УД УНА. Чверть століття тому перші добровольці зголошувалися до нової, регулярної, української формації, до «нашої» дивізії. І яка ситуація! Німеччина увійшла в стадію прогри, большевики зайняли вже більшість території України, тисячі української молоді знайшлися в рядах німецьких відділів, насильно забрані туди, тисячі вислано на роботи в Німеччину і тисячі каралися у в'язницях і таборах смерти.

В такий час твориться українське військо. Щоб мати готову збройну силу на випадок, ні, на малу можливість розвалу східнього, а не тільки західнього загарбника, та створення української держави.

І щоб записано було в історії, що українець завжди і в усяких умовах є готовий збройно боротися за Батьківщину.

Реальні політики і неполітики завжди виступають проти такого міркування. Виступали колись проти творення Українських Січових Стрільців, звичайно для оправдання, щоб зберегли себе, або своїх синів перед військом, виступали взагалі проти служби у війську, проти Дивізії, проти УПА. Знайдуться в майбутньому інші, але такі самі, що виступатимуть «проти», коли знову прийде слушний час.

Відзначити 25-літню річницю Дивізії — є нашим обов'язком перед молодим поколінням і перед історією. Воно є конечністю з уваги на заперечування Москвою українських зусиль здобути державу. Тільки ми на еміґрації маємо можливість виявити наші національні стремління і виявити історію такою, якою вона була.

До цієї мети мусимо підготовитися завчасу, бо перед нами не роки, а місяці: весна 1968 року. Певне, такого часу було б досить, коли б ми плянували відзначити нашу річницю от так-собі, менш-більше будьяким з'їздом-зустрічею. Може дещо більше вдало, як останній у Дітройті, коли в той сам час відбувалися дві дивізійні імпрези: у Дітройті і в Торонто. Однак цей прогріх не такий уже великий. Подібні імпрези скоро забуваються, як аби-який фестин чи пікнік. Вони потрібні для скріплення товариського життя, але це скоро проминаючі вияви діяльности управ нашого Братства.

Річниця 1968 ставить до нас інші вимоги. Слід створити акти тривалої пам'яти для майбутніх дослідників нашої історії, для дітей і внуків, для приміру посвяти і жертвенности нашої ґенерації. Такі акти, це видання історії 1 УД УНА, творів наукових і популярних, літературних, образотворчих, скульптурних, музичних тощо. Такі речі вимагають багато часу для підготови і для виконання, чи здійснення, великої уваги до самого пляну, фахової поради тощо.

Легко вирішити на засіданні, мовляв «видати» історію 1 УД УНА. Здійснити таку постанову багато трудніше; для цього потрібно людей, матеріялів джерельного характеру, та багато часу. Треба зважити, що публікації п'ятдесятих років спиралися переважно на враженнях і переживаннях наших старшин і вояків, але це не історія нашої Дивізії. Слід провірити правдиві і неправдиві твердження дотеперішніх публікацій, взяти як поважний матеріял звільнені тепер і дозволені до вжитку документи німецьких штабів, словом — послуговуватися апаратом науковим, а не публіцистичним.

Інша справа з популярною публікацією для ширшого загалу, ще інша з циклями статтей для нашої преси і для журналів. На літературну творчість можна проголосити конкурс, або обговорити це питання з поодинокими письменниками, які може працюють, або мають готові твори з дивізійною тематикою. Для мистецьких картин можна підшукати дуже різнородну тематику: бій під Бродами, картини з життя вояків Дивізії, з таборів полонених, з переїзду їх в Англію тощо. Такі картини можна репродукувати як листівки, а оригінали розпродати, чи подарувати до збірок НТШ або УВАН. Пригадую, що Братство Дивізійників в Аргентині набуло образ Бориса Крюкова «Бій під Бродами», який є нині в приватних руках у Буенос-Айрес. Чи ця картина була репродукована — мені не відомо. Інший баталістичний образ Б. Крюкова знаходиться у приватних руках у Дітройті. Добре було б замовити з нагоди 25-ліття Дивізії скульптури наших високих командирів-генералів Павла Шандрука і Михайла Крата, а може й інших вищих старшин. Не менш важливою була б справа відповідних композицій на тему Дивізії і її боротьби, а далі театральних творів тощо.

Для гідного відсвяткування нашої річниці, потрібно нам серйозно підійти до реалізації цієї справи. Коли цього не виконаємо, поставимо себе на рівні тих рутенців чи малоросів, які ніякого національного почуття гідности не мають, збереженням пам'яток історії не цікавляться, а основ творення історії не розуміють.

На західніх землях під Польщею між двома світовими війнами впродовж кільканадцяти років появилися численні наукові й популярні твори на тему визвольних змагань, почавши від створення леґіону УСС 1914 року. Та й самі Усусуси видали в Краю і тут немало праць, хоч їх сьогодні вже небагато і всі вони старші віком. Важне тут, як бачимо, розуміння справи, ініціятива і почуття відповідальности та національної гідности.

Впродовж 24-ох років ми дещо занедбали цю ділянку, коли йдеться про нашу Дивізію. Не аналізуймо минулого, не шукаймо вини, не дивуймося врешті, що «шафа не грала». Тепер мусимо надолужити втрачений час та наші недотягнення. Нагодою до цього є 25-ліття 1 УД УНА. Не зволікаймо, не витрачаймо часу на балачки, бо час стає уже тепер найважливішою проблемою.

М. Дем'янчук
кол. хор. УГА,
Філядельфія, Па.

«Орден Оборонців Львова»

Ми ввійшли в ювілейний рік 50-ліття початку Української Національної Революції. Почалися перші приготування до гідного відзначення цього знаменного п'ятдесятиліття. Заповідається з'їзд учасників цих пропам'ятних та незабутніх подій та боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу, плянується видання пропам'ятної відзнаки для їх учасників.

Читаючи перші оголошення в цій справі мимохіть поринув я думкою в часи відновлення української державности на Західніх Землях України, в часи боїв за Львів. Пригадалися ті перші бої в столиці Західньо-Української Народньої Республіки, пригадався 1 Листопад 1918 р., та бунт польських боївок проти української легальної влади у Львові, що згодом розгорнувся у тритижневі вуличні бої та закінчився залишенням нашими військами цього столичного города. І в моїй пам'яті віджили ті героїчні дні боїв за український Львів, що їх учасником бути припала честь і мені та моїм товаришам, учасникам старшинської школи XI австрійського корпусу в Камінці Струміловій в числі около 50 «однорічних добровольців». Наша група брала участь в боях на відтинку Підзамче вже від ночі з 2 на 3 листопада 1918 р.

Як подає д-р Роман О. Климкевич на стор. 261 II-го тому твору «Українська Галицька Армія», Генеральний Секретаріят Військових Справ ЗУНР у Львові встановив у листопаді 1918 р. «Орден Оборонців Львова», «як найвищий орден майбутньої української армії для військових і цивільних осіб». «Орден був запроєктований полковником Мариновичем». Далі йде опис ордену. Загал колишніх оборонців Львова з того часу може цікавити «третя кляса цього ордену — Лицарський Хрест: найменшого розміру орден, ношений на шиї на вужчій стрічці. Прислуговував він старшинам, підстаршинам і воякам за надзвичайні військові успіхи й за участь у Листопадовому Зриві, чи то в боях з ворогом, як у Львові, так і в краю, і за хоробрість у майбутній українській Армії, а цивільним особам за заслуги в організації Листопадового перевороту і в організації ЗУНР».

Як відомо польські власті після виграної з нами війни наділили учасників боїв за Львів всякими відзначеннями, вирізнили їх назвою «орлєнта», наділювали їх всякими посадами, поодинокі доми нагороджували відзначеннями, для поляглих у львівських боях своїх вояків призначили окремий цвинтар та в їх честь збудували мавзолей. Польські інтрузи на нашій землі, загарбники Львова були привілейованими під багатьма оглядами за свою участь в боях за Львів. Українські ж оборонці прадідного Львова, що осталися в живих, не сміли після нашої програної

війни з поляками признаватися до своєї участи в боях у Львові, бо їх за те арештовано та суджено. Одинокі ті, що впали в цій боротьбі наші герої знайшли спокій на янівському цвинтарі, де спочили їхні кости і куди в повоєнних роках йшли в Зелені Свята тисячні маси українського народу, щоб поклонитися їхнім тіням. І коли зближається 50-ліття Листопадового Зриву приходить на думку питання: чи не пора зреалізувати задум українських державних властей з листопада 1918 року та вшанувати Поляглих в боротьбі за український Львів наших героїв, відзначуючи їх після смерти належним їм Орденом «Оборонців Львова» згідно з постановами наших державних властей, та передати ці ордени їхнім нащадкам. А склалося так, що наслідники та спадкоємці найвизначніших творців Листопадового Чину, як сл. п. полк. Д. Вітовського та сл. п. підхорунжого Дмитра Палієва, як також вдова по сл. п. сотн. Л. Огоновському проживають у Філядельфії, як також, мабуть син сл. п. пор. І. Рудницького. Вдова по сл. п. ген. Стефанову, третьому зчерги комендантові українських військ у Львові, проживає в Нью-Йорку.

Зреалізування постанови наших державних чинників з листопада 1918 р. щодо «Ордену Оборонців Львова» є наказом часу та має велике моральне та подекуди й політичне значення. Адже у вільному світі є тепер ще чимало живих учасників боїв за Львів, є багато родин по поляглих в тих боях героях чи по померлих вже після війни учасниках тих боїв. Мені відомі живі ще учасники тих боїв, які живуть у Нью-Йорку, Філядельфії, в Канаді і в Німеччині. Головні Управи Братства Українських Січових Стрільців, ОбВУА і Стрілецької Громади в Канаді знатимуть напевно багато колишніх оборонців, які живуть у вільному світі, або мають у вільному світі своїх нащадків.

На мою думку, наші відповідні чинники повинні призадуматися над цією справою та створити «капітулу Ордену Оборонців Львова», до котрої повинні ввійти передусім живі ще учасники тих боїв. Слід також покликати до життя верифікаційну комісію з живих ще учасників боїв за український Львів у листопаді 1918, що мали би за завдання перевірити правдивість даних тих, що старатимуться за одержання «Ордену Оборонців Львова».

Може серед нас знайдуться скептики, що вважатимуть креування такого ордену за забавку, недоречність. Автім, чому державні нації декорують своїх хоробрих заслужених громадян всякими відзначеннями, орденами, стрічками тощо? Не вже державним народам більше потрібні всякі відзначення, як нам чи нашим нащадкам?

Звичайна річ, що такий орден коштуватиме гроші, що їх буде зобов'язаний вплатити петент, чи то живий ще учасник, чи його наслідник. Але ж, чи не варта живому ще учасникові тих боїв видати невелику суму на цей орден, дякуючи Богові за те, що дозволив йому дожити 50-ліття Чину?

Щодо праці верифікаційної комісії слід замітити, що їй помогли б дані про учасників тих боїв, записані у творі сот. Ол. Кузьми п. з. «Листопадові Дні», чи також дані, поміщені в «Літописі Червоної Калини».

Думаю, що наші провідні одиниці у вільному світі з військових кругів будуть мати влегшену роботу з встановленням всіх трьох кляс «Ордену Оборонців Львова», бо у вище згаданому творі є докладно описані величини та інші подробиці всіх груп ордену з приписами, кому вони належаться. Тут не треба творити щось нове, лише виконати задум наших державно-військових властей з 1918 року. Помічним був би матеріял, що повинен знаходитися в руках майора інж. Зенона Яворського. Було б дуже сумно та прикро, коли б у зреалізуванні задуму наших властей з 1918 року став на перешкоді брак фондів на цю ціль. Здається, що найважнішим питанням в цій справі буде: хто має скласти капітулу орденів. На мою гадку живі ще учасники — оборонці українського Львова як також родини померлих та поляглих учасників з приємністю повитають встановлення капітули орденів вже хоч би й тому, що це бодай трохи зрівноважить бодай у відношенні до одної частини вояцтва УГА нерівність в порівнянні з вояцтвом Дієвої Армії УНР, члени котрої подіставали вже дво-і трикратні підвищення своїх старшинських ступенів так, що колишні поручники є вже сотниками чи полковниками. І хоча загал вояцтва УГА — старшини, підстаршини та стрільці, поголовно висловлюються проти підвищування ступнів після того, як давним-давно перестала існувати армія, все радо приймають пропам'ятні відзначення, що їх вони собі чесно та правно заслужили в боротьбі за Українську Самостійну Державу в кровавім змаганні з ворогами.

Ф. Кордуба

Світова політика та сучасне НАТО

В 1966 р. Північно-атлантійський оборонний Союз (НАТО) попав у життьово небезпечну кризу. 10 березня 1966 р. французький уряд звернувся до 14-ох інших членів НАТО із меморандумом, у якому м. ін. сказано, що Організація Північно-атлантійського Союзу, заснована в 1949 р., вже більше не відповідає новим взаємовідносинам між країнами. Загрозлива небезпека для Заходу, особливо для Европи, що була причиною для оснування НАТО, має вже інший характер. Водночас европейські країни відбудували свою господарку, здобуваючи більшу ролю в міжнародному економічному житті. Франція приступила до нуклеарного озброєння, якого природа виключає інтеґровану підпорядкованість. Нуклеарна рівновага між СССР та ЗДА, яка позбавила атомового монополю першу світову суперпотугу (ЗДА), доосновно перемінила вимоги оборони Заходу. Далі, Европа вже не є центром міжнаціональних криз, які заторкнули тепер головно Азію, тому деякі члени НАТО втратили своє давніше виключне зацікавлення европейським континентом.

До особливих тем можна зарахувати історію і політику творення союзів, їх побудову та співпрацю між суверенними державами. Дво-або більше державні союзи творяться для виразних політичних цілей. Вони не є вічні, підлягають природним еволюційним процесам та змінюються під впливом історичних перемін. Як довго існує спільна загроза для союзних держав, так довго передове місце в політиці займає та сама ціль, ті самі вітальні інтереси союзників. В загрозливому положенні країни змагають до інтеграції, до оборони загрожених власних країн спільними силами. В такому положенні між союзниками, як це зрештою стверджує історія, інтеграційний фактор охоплює політику, господарку, збройні сили, психологічну війну і т. д.

На 18-му році існування НАТО до квітня 1967 р. залишили французьку територію усі складові частини збройних сил 14-ти союзних держав. Европейська Головна Квартира цього союзу (SHAPE) та Головна Квартира збройних сил Середущої Европи (AFCENT) вже перенеслись. Европейська політика през. де Ґолля, та особливо його рішення, щоб французькі збройні з'єднання залишили НАТО, завдала поважний удар престижеві цілої оборонної системи Північно-атлантійського Союзу, якого головне завдання боронити рештки европейського континенту проти аґресії Совєтів та їх сателітів. Таким чином през. де Ґолль поставив Францію поза рямками інтеґрованої стратеґії. Коли йдеться про нуклеарну зброю Франції, вона залишиться хіба тільки інструментом внутрішньої політики цієї країни, бо ця зброя у ніякому випадку не може суперничити з того роду арсеналом ЗДА або СССР. Кардинальною тезою французького президента є твердження, що загроза від СССР вже про-

минула та що сучасна російська імперія після конфронтації на Кубі примушена до коекзистенції. Фаза «політики відпруження», в якій живемо, вже принесла багато шкоди Заходові в його психологічній війні і духовості. Тут не йдеться про конвенціональне або нуклеарне роззброєння, а головним чином про духове та політично-психологічне роззброєння Заходу, бо якраз у цьому напрямку найбільше діє советська політична тактика. Советська дипломатія зрозуміла, що погрозами не вдасться їй нічого осягнути, тому вона переставилася на політику жестів, усмішок та готовости співпрацювати з Заходом на господарському, культурному й інших відтинках, дальше зберігаючи залізну заслону перед духовими впливами «капіталістичного світу». Також не можна легковажити факту, що в Східній Німеччині СССР дальше вдержує 10 панцерних і 10 змоторизованих стрілецьких дивізій та достаточну кількість допоміжних, постачальних з'єднань і спеціяльних команд. Повітряні сили згруповані в одній тактичній повітряній армії. Численність «групи советських військ у Німеччині» досягає коло 350 тис. чоловіків із коло 6,000 советських панцерів, коло 1,000 воєнних літаків (850 модерних), земля-земля ракетними з'єднаннями, сильною повітряною обороною та нуклеарною зброєю.

Перенесення із Франції Головних Квартир НАТО спричинило дуже великі кошти, бо треба було перевести реорганізацію цілої командної структури, перегрупувати збройні сили та перебудувати інфраструктуру — зокрема постачальних ліній. У підсумку рішення през. де Ґолля відтягнути французький збройний контиґент з НАТО мало більш політичне та фінансове значення, як військово-стратеґічне. До такого висновку дійшов англійський генерал К. Гант, який недавно опублікував у рамах видань «Інституту для стратеґічних студій» в Лондоні дуже цікаву студію-аналізу п. н.: «НАТО вітоут Франс: Де Мілітари Імплікаціонс». Небезпечна криза НАТО заторкнула дослівно всі його сектори. Кошти переносу — колосальні. Сьогодні, вже після перенесення майже всього того до інших країн, підсумок коштів виявив водночас наглядно розміри, до яких на протязі неповних 18-ти років розбудовано цілу оборонну систему в Західній Европі. Перенесення здійснено ось як:

❃ Головна Квартира НАТО SHAPE перенесена на південь від Брюсселю, до Касто, Бельгія.

❃ Нова Головна Квартира AFCENT перенесена до Брунццум і Маастріхт у провінції Лімберг, в півд.-схід. Голляндії. Ця Квартира об'єднана з дотеперішнім командуванням наземних та повітряних сил, що значно облегшить співдію цих сил.

❃ НАТО Академія оборони перенесена до Риму й там вже продовжує свою нормальну працю.

❃ НАТО-Рада, політичний орган Союзу, перенесена з Парижу до Брюсселю. Рівночасно переведено перегрупування військ НАТО в такому порядку:

❃ Головна Квартира американських збройних сил в Европі (EUCOM) перенесена до Штуттґарту (Німеччина).

❖ Дві ескадрилі транспортових літаків разом із Головною Квартирою та її підпорядкованими повітряними дивізіями перенесені до Англії.

❖ У Західній Німеччині та Італії приміщено воєнний матеріял, перевезений із Франції.

❖ Також вже пороблені заходи, щоб перенести 6 американських ескадриль повітряних розвідувальників, дотепер стаціонованих у Франції, на територію інших европейських союзників НАТО. Рівночасно ведуться переговори між урядами ЗДА та Франції щодо дальшого користування із логістичних споруд — особливо пально-проводів. Чи всі ці проблеми будуть позитивно вирішені, треба сумніватися, беручи на увагу політичний курс та цілеспрямованість політики през. де Голля, який змагає до того, щоб ЗДА забрали свої збройні сили взагалі з Европи.

Фактично де Голль відтягнув із НАТО 2 дивізії, які дальше залишилися у Німеччині. Ці дивізії зорганізовані з 6 змеханізованих або панцерних бриґад, 2-ох батерей земля-повітря ракет, 3-ох батальйонів та 4-ох батарей «Онест Джон» земля-земля ракет, від яких нуклеарні «шапки» американці мають під своєю контролею. В міжчасі між Бонном та Парижем дійшло до узгіднення, на підставі якого ці дві французькі дивізії залишаються дальше на території Німеччини, але їх стратегічна роля в рамах Атлантійського Союзу ще не сконкретизована. На цьому відтинку постало парадоксальне положення, бо на випадок збройного конфлікту французькі збройні сили стаціоновані в Німеччині були б «невтральні», бо вони не є підпорядковані командуванню НАТО. Вправді стаття 5 Західньої Европейської Унії зобов'язує Францію на випадок аґресії проти будь-котрого із союзників негайно прийти із всесторонньою допомогою, але рівночасно треба мати на увазі, що французькі збройні сили в цілості вже знаходяться поза рамами інтеґрованої стратегії. В стратегії НАТО, за якою «оборона найдальше висунена на схід» — французькі збройні сили не можуть мати практичного застосування, бо вони стаціоновані недалеко німецько-французького кордону, тому в найкращому випадку були б придатні до оборони тільки середущого відтинку фронту. Цей відтинок значно легший до оборони, в порівнянні з східнім і північним фронтами Західньої Німеччини.

Багато важча ситуація французьких повітряних сил на відтинку повітряної оборони середущого відтинку, бо фактично, з відтягненням їх з НАТО, вони стали непридатними до реальної оборони. Відомо, що французька перша повітряна тактична фльота озброєна: 3-ма ескадрилями винищувачів, 8-ма ескадрилями бомбардувальників, 2-ма ескадрилями штурмових бомбардувальників, 3-ма ескадрилями розвідчиків і 2-ма бриґадами ракет протиповітряної оборони — разом коло 450 бойових літаків, з обсадою коло 25 тис. летунського персоналу; вона була підпорядкована НАТО. Ескадрилі бомбардувальників були озброєні американськими атомовими бомбами, що їх Франція мусіла віддати. Це спричинило опустілу полосу, яку покищо нема можливостей заповнити реальною повітряною обороною. Ціла система повітряної оборони була

раніше замкнена ланками оборонних ракет різних засягів та пов'язана радарними і летунсько-охоронними спорудами. Така система є дієвою тільки при умовах повної інтеґрації та співдії, щоб на випадок потреби можна було застосувати відповідну зброю і виряд. А що проти такої інтеґрації заявився де Голль, то тяжко передбачити, як Франція розв'яже проблему повітряної оборони власної території. Де Голль тої думки, що кожна інтеґрація позбавляє союзну країну її суверенітету, але він нехтує фактом, що в сучасній ері модерної воєнної техніки вже не можна здійснювати реальної повітряної оборони самостійно, без інтеґрації із союзними державами.

Тяжка ситуація із повітряними сполученнями між НАТО-союзниками через французьку територію, яких річна скількість досягала до 100,000 полетів. Брак летунських баз на французькій території дошкульно відчуватимуть ЗДА і Німеччина, бо вони посідають свої бази в Еспанії і Португалії. Сьогодні для перелету через французьку територію треба вже мати дозвіл від уряду Франції, тому на кожний місяць заздалегідь устійнюється кількість таких перелетів, щоб наперед запевнити дозвіл. Практично з виступленням Франції із військової структури, НАТО поділене на дві частини — південну і північну. Між ними лежить французька територія, яку, мабуть прийдеться оминати під час повітряних зв'язків, що буде пов'язане з більшими витратами. Також втрата розбудованої на французькій території коштовної інфраструктурної споруди буде від'ємно відчуватися, але це не буде мати вирішального значення.

В руках НАТО знаходяться ще деякі атути на французькій території, які уможливлюють переговори та торги для дальшого користування важливими воєнними спорудами. До таких атутів м. ін. належить заплянована нова алярмова система та контрольно-повітряна система НАДҐЕ.

Ця система побудована з розтяглої сіті радарних станцій, комп'ютерів для знімання та обрібки даних, які стосуються ворожих рухів, як також високопотужної сіті зв'язку. Тільки дуже мала частина НАДҐЕ знаходиться на французькій території, тому всі ці споруди після відходу Франції із військової структури НАТО практично майже ненарушені. Франція зацікавлена у тому, щоб і на майбутнє співпрацювати на відтинку алярмової системи з НАТО, бо на цьому тільки користає французька повітряна оборона. Також Франція зацікавлена спільною програмовою продукцією та деякими інституціями. Між іншим велике зацікавлення Франції у дальшій продукції разом із іншими 4-ма країнами ракети «Гок» (Яструб), якої технічний центр знаходиться в Гаазі та дослідний центр для поборювання підводних човнів у Італії. Співучасть Франції у продукції цієї зброї приносить фінансові користі для НАТО.

Велике значення для НАТО має Португалія, бо на її території вже побудовано різні споруди на загальну суму коло 45,5 млн. дол. Крім цього НАТО витрачає більше 2 млн. дол. на різні стипендії для наукових дослідів у Португалії. Також Португалія погодилася на побудову

нової команди НАТО, якої завданням боронити побережжя та корабельну плавбу від французьких кордонів до Середземного моря. Загалом на території Португалії находиться 7 НАТО споруд (летунські бази) ЗДА на Азорах та Західньо-німецька база в Беї. Тому особливо для Німеччини важливе порозуміння із Францією, щоб дальше користуватися повітряним шляхом до цієї бази. Португалія може послужити за приклад, що без Франції може дальше існувати НАТО та успішно розбудовувати оборону.

За сучасної загальної політичної міжнародньої констеляції стратегія найдальше висуненої на схід оборони має радше політичне, а не військове значення. На европейському континенті в загальному панує атмосфера відпруження між Сходом і Заходом. В минулому році Мек-Намара на одній із конференцій міністрів військових справ країн НАТО згадав про нову стратегію оборони Европи, яка мала б базуватися на доктрині «рухомих відомостей» із різними політичними можливостями на випадок конфлікту. Тим часом дальше реалізується ідею політичного «вирівняння» між обома гігантами. Створюється сприятливий клімат для підписання обостороннього договору, який замикав би доступ до атомової зброї для інших країн. ЗДА дальше трактують безпеку Европи нарівні з безпекою власної країни. Політика загального відпруження мабуть ще більше поглибить віру в можливість альянсу із Сходом для закріплення «американсько-совєтського миру» в поділеному на дві протиставні гемісфери впливів. Ясно, що за такої політичної констеляції доля неросійських народів у новітній російській імперії залишається дальше складною, але не безнадійною. Внутрі сучасної совєтської системи щораз інтенсивніше проявляються процеси, особливо на культурному відтинку, які доказують зріст відваги українців в УССР в обороні своїх прав. Покищо це оборона прав мови. Але вона доказує, що українство живе й свідоме загрози від різних експериментів у роді «злиття народів» в один «совєтський нарід» — з московською мовою.

С. Музичка

КРАЩЕ В БАРАБАН БИТИ...

Я діяв. Я був і є активний. Чого я не робив і де я не був? Здивуєтесь. Не повірите. Бувало прийду на збори, ще не сів, а тут гукають, щоб на сцену йшов. До Президії! А потім виберуть до управи і дій, чоловіче, ори ниву і в душі співай. Однак не думайте, що я з тих, що за славою і почестями шукають. Ні. Я завжди далеко від трибуни. Ось прийду до домівки, а там незаметено. Один на одного поглядає, мовляв, не знає, що таке мітла... А я замету, порозставляю крісла і, здається, що домівка це моя хата...

Тут приготую реферат, а там вступним словом заридаю. Забракне в хорі тенора, а я шаравари на себе і... «Засяло сонце золоте...» Виступає балет, я шаблю в руку і «нехай ворог гине», серце закричить. І я втоми не знаю. Я прямо себе роздаю. А глянете в протоколи громади, там моє ім'я безсмертности шукає... Правда, недавно і оркестру створили. Запросили мене туди. Я сів за барабан і вдарив, загримів. Так, я вродився, щоб діяти.

Я відомий у громаді. Я прямо громадський. Кожний мене знає. І був би я відомий на всю еміґрацію, та не повелось. Зараз розкажу. На одному відтинку я таки потерпів невдачу. Це справді була велика невдача. Хтось піддав мені думку, щоб дописувати до наших газет. Мені це подобалося, мені це заімпонувало. Інші пишуть, чому тобі не писати? «Пиши», говорили мені, «в тебе слова, мов іскра, прямо серцем говориш»...

Я призадумався. Шукав тем і розгортав думки. Бувало б'ю в барабан і думаю про нашу справу, про діячів і власні сили. Родились теми, виростали думки. Одного вечора я таки сів, взяв за перо і на папір. Який наголовок дати? Воно нелегко. В нашій пресі вони блискучі, вони кричать, вони зупиняють. В одній газеті хтось гукне «Куди ідемо?», а вже в іншій, статтею «Вперед» йому відрубують. Або «Годі змовчати» скажуть одні, «Час засудити» гримнуть другі.

Я рішив, що мої наголовки будуть скромні. Я не питав, я не гукав. Я не старався бити у дзвін на тривогу. Краще дати змогу серцю заговорити. І я ще одне рішив. Не писатиму для одних і не битиму других. Писатиму до української людини, до її серця говоритиму, до її душі співатиму. У нас тільки непорозумінь, стільки ненависти, стільки роздорів. Чому ж не зупинити цих людей? Хай призадумаються. Тихе слово більше зробить, чим гукати в безгоміння.

Я писав. Не спав і писав. І була там радість, був біль, був смуток і завзяття. Біла віра, були сподівання. Приходила ніч і кінець статті ранок сповіщав. Ішов до праці і думав, передумував. Повертався додому, перечитував написане, креслив і справляв. Ніде не було образ, я нікого не бив і не грозив викиненням з нашої історії. Я завжди за те, що рідне, що гідне. Я писав безпартійно. Тут станув я перед новою проблемою. Куди післати? Хто помістить? У нас преса нівроку багата. Кожна організація, кожна партія має свій орган. І їх багато. Не дивлячись хто за ким і хто проти кого, я вислав мої статті до кількох редакцій.

Минув тиждень і нічого. Однак я не тривожився. Кожна редакція має силу співробітників і є кому писати. Щоб було лише кому читати! Є пера гострі, є пера плодовиті. Почекаю. І ось прийшли листи!... Так, листи. Редакції звичайно не листуються в справі незамовлених статтей, в мойому випадку зробили виймок. Я зрадів. Значить, запропонують співпрацю. Я відкрив листа і почав читати. Писав сам пан редактор:

> *... «пишете знаменито. Є у Вас стиль, є динамізм і думка бистро пливе. На жаль, не можемо вповні використати. У Вас не спрецизована лінія, по якій ми йдемо. Ми читали між рядками. Здається, що пієте до бандерівців, а нам мельниківцям в ухах лящить... Зрозумієте, що не можемо цього помістити. Наші читачі теж уміють читати між рядками. Вони можуть Вас зле зрозуміти. Справте кінець і помістимо. Пишіть»...*

Значить, брак у мене орієнтації щодо лінії згаданого часопису. Що поклав я між рядками? Я не міг збагнути. Почав я читати другого листа.

> *... «у Вас безсумнівно є глибина думки. Попрацюйте над собою і будете другий Донцов. Початок статті дещо загострий, але не знаємо, кого хочете вдарити. Здається, що вдарили по двійкарях, а нам бандерівцям обірвалося. Спрецизуйте Вашу позицію. Двійкарі не в тім'я биті. Можуть це використати, щоб підлатати свою плятформу. По якій лінії Ви ідете? Пишіть»...*

І третій лист не дав мені надії.

> *«... ми читали Вашу статтю з великим захопленням. Гратулюємо. Є у вас сила вислову, знаєте, що хочете сказати, однак на превеликий жаль не можемо вповні використати. Початок і кінець знамениті! Вмієте вдарити. Всередині Ви дещо зійшли з головного шляху. Ви проти шараварів!... Скажіть самі, як виступлять, що покажуть наші хористи, коли скинуть шаравари? Відкиньте наші традиції, минуле і що залишиться? Сьогодні відкиньте шаравари, а завтра шаблі і накінець визвольну боротьбу. Уважайте. Читаючи між рядками маємо враження, що Ви тягнете за соціялістами. Скажіть, чи помиляємось?»*

Інші листи принесли подібне. Тут початок добрий, там кіенць не по лінії і середина проти настанов. І кожний читає між рядками. А хто читатиме рядки?... Я думав і лютував. Всетаки мене не зганили. Мене підбадьорювали, заохочували і пропонували співпрацю. Кожний редактор висловив готовість справити, скоротити, чи змінити. Вони в цьому специялісти. Один редактор таки мене переконав, що вміють вони правити зміст і скорочувати мову... Я одержав не листа, а газету. Відкрив і тут же на першій сторінці моїм ім'ям закричало. Не було сумніву, що це було моє ім'я. Так, це одиноке, що було моє. Наголовок змінили і все інше було нове для мене. Я читав «мою» статтю з великою цікавістю!... Читав і з дива не міг вийти. І я і не я.

Я був прибитий, я був у смутку. Не їв, не спав і, здавалося, сонце перестало мені світити. Вночі примкну очі і страшний сон мене мучить. Мучусь, терплю, конаю. Сниться мені, що всі редактори підходять до мене. У кожного перо, мов спис. Окружили мене і націляються. У кожного лютий зір. «Давай душу твою!...» — репетували. «Ось цей кусень... Він нашим настановам підходить. Давай, а то самі візьмемо»... Я кричав і розпачав. Жінка збудилась, затривожила небо і всіх святих на підмогу скликала... Це було страшне.

Я ще раз прочитав всі листи. Я думав. Що їм відписати? Вкінці сів і написав. Один лист до всіх редакцій:

«В залученні пересилаю Вам моє ім'я і прізвище. Прошу ласкаво використати його у Вашому цінному часописі відповідно до настанов і напрямку, які Ви так завзято заступаєте»...

Однак я не вислав цього листа нікуди. Ні. Я волів замовчати, радше замовчати назавжди, як розшарпану душу по кусням роздавати. І так закінчилася моя велика спроба великою невдачею. Вечером я пішов до домівки. Я старався забути про все. Про лінії, про настанови і напрямки. Не кажучи нікому ні словечка я сів за барабан і аж диригент зжахнувся. Я бив, різав в барабан люто і завзято. Здавалося, що кінець світу хотів сповістити...

Степан Лазуренко
Полковник Армії УНР
Командир Богданівського Полку.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОЗАЦЬКИЙ ім. ГЕТ. Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПОЛК

Щаслива доля судила мені впродовж 3-ох років не лише брати збройну і активну участь у визвольній боротьбі України 1917 - 1920 років, але також бути співтворцем, а пізніше і командиром першої реґулярної військової одиниці, новітньої Української Армії — Першого Українського Козацького ім. Гетьмана Богдана Хмельницького Полку, який і започаткував відродження Української Армії та вславив себе в боротьбі за волю і незалежність України.

Революція у Росії у березні 1917 р. національною хвилею поширилась і в Україні, особливо в її столиці Києві. Почали стихійно творитися українські революційні організації, товариства та комітети, а найбільше після створення у Києві 17 березня 1917 р. Української Центральної Ради та 19 березня 1917 р. великої багатотисячної національної маніфестації на Хрещатику. Тоді ж і створилося у Києві Військове Товариство ім. Гетьмана Павла Полуботка та військовий клюб його імени, де домінуючою була теж ідея Самостійної України, та де вели національно-освідомлюючу роботу серед вояків-українців. Військове Товариство разом з Військовим Організаційним Комітетом УНР на початку квітня 1917 року почало заходи в справі створення українських військових частин, бо в російській армії тоді вже були національні частини, а саме: польський і чесько-словацький корпуси, батальйон лотиських стрільців і т. ін. Проти формування українських військових частин рішуче виступив Тимчасовий російський уряд.

Найбільше тому противився комісар Тимчасового російського уряду в Києві, що потім став начальником Київської військової округи, полковник Оберучев, який назвав «українізацію штика» зрадою Росії, а тих, що хочуть служити в українських частинах під українськими прапорами — дезертирами, які не хочуть іти на фронт. Але події складалися так, що організація Першого Богданівського Полку почала творитися проти волі і без дозволу російської влади.

1 травня 1917 р. на Сирецькому полі під Києвом відбулося українське військове свято «Перших Квітів». У святі взяли участь вояки-українці з різних частин Київської залоги, які вже були підготовані Військовим Клюбом Гетьмана Полуботка і самочинно проголосили себе — Першим Українським Козацьким ім. Гетьмана Богдана Хмельницького Полком. За кілька днів було переведено організацію полку. В полку було сформовано кадри, які пізніше розгорнулися б в дивізію, а саме: гарматчиків, кулеметчиків, кіннотчиків, воєнної інженерії та ін. Полк складався із 16-ти сотень — приблизно 4 тисячі вояків. Не дивлячись на погрози навіть розігнати полк багнетами, як дезертирів генералом

Брусіловим, полк продовжував своє існування і організацію. Побачивши здисциплінованість і рішучість Богданівців, ген. Брусілов і міністер Керенський змінили свою думку щодо створеного Богданівського полку і вони дали дозвіл на його існування, при умові, що він буде складатися з добровольців, не підлягаючих призовові до армії, та що в полку залишиться лише 500 осіб, як кадр, а решту розпуститься. Від Військового Клюбу ім. Полуботка полк одержав прекрасний оксамитний прапор, вишитий золотом, черницями Флорівського манастиря. З одного боку на малиновому тлі вигаптовано золотом погруддя Богдана Хмельницького, а з другого — темнозелений напис: «Перший Український Козацький імени Гетьмана Богдана Хмельницького Полк». Під цим прапором полк склав першу свою присягу служити Україні, яку і виконав в 3-ри літній боротьбі за її державність.

На Першому Всеукраїнському Військовому З'їзді, що відбувся у Києві 5 - 12 (с.с.) травня 1917 р. Богданівці з своїм прапором несли почесну варту і З'їзд потвердив ісунвання полку з усім його попереднім складом та затвердив його назву. Богданівський полк став опорою українського національного руху і основою створення Української Армії.

Першими старшинами Богданівського полку, при його проголошенні 1 травня 1917 р. на Сирці були: командир — сотник Путник-Гребенюк, сотенні: Ярошенко, Дмитраченко, Лук'янів, Ізбицький та Мичка. Після реорганізації полку, яка настала після Першого Всеукраїнського Військового З'їзду і дозволу на формування Богданівського полку ген. Брусіловим і міністром Керенським, старшинський склад був такий: Командир полку — підполковник Юрко Капкан, адьютант — підпоручник Олександер Шаповал, його помічник — хорунжий Микола Галаган. Полковим священиком був о. Микола Мариніч, курінним 1-го куреня — сотник Кириченко, 2-го — сотник Лазуренко Степан, 3-го — сотник Іван Забудецький. Полковими лікарями — Коломійцев Сергій, Бризгун Кост, Журавель Андрій і Христенко. Сотенними-поручниками: Барвінський Борис, Журавський, Ливицький, Сологуб Микола, Калениченко, Іванюта, сотник Макогін (кубанець). Підпоручники: Шаповал Мефадій, Яворський, Лощенко Семен, Іван Островершенко; хорунжі: Петро Певний, Мищенко Михайло, Антін Турянський; кулеметної сотні — сотник Дмитро Лебедів. Молодші старшини: хорунжий Вергун, (Астраханського козачого війська), Павленко Валентин, Слісаренко, Івко, Заболотний, Падалка Микола, Довбня Мефодій, Лук'янів, Мар'яненко, Сонців, Шулешко Іван, Некраха, Каленіченко, Загорулько, Стешенко та ін., прізвища яких уже не пам'ятаю. Військовими урядовцями були: Андрущенко, Хоха, Микита Маркович, Бойко Пилип, та Попович (капельмайстер). До полку вступив добровольцем поет Григорій Чупринка. Перед виїздом на фронт прибув підполковник Васильківський і сотник Хілобоченко.

Та не довго довелося Богданівцям бути в Києві. Вороги наших національних прагнень примусили Богданівський полк залишити Київ і виїхати на фронт. І 26 липня 1917 р. по дорозі на південнозахідній фронт

коло Поста Волинського, в 6 км. від Києва, вночі мій II-ий курінь несподівано був обстріляний з обидвох боків рушничним і кулеметним вогнем. Це вчинив Кірасирський полк за наказом полк. Оберучева. Жертвою цього дикого й ганебного нападу було 16 вбитих та 30 ранених Богданівців. Убитих відвезено до Києва і урочисто з переведенням великої демонстрації на вулицях Києва, похоронено в братській могилі у Флорівського манастиря. Це була пролита перша кров і перші жертви Богданівців за Україну. На фронті в Галичині, коло Старого Скалату, Богданівці були майже до кінця жовтня 1917 року, до захоплення влади большевиками в Петрограді. Тоді полк самочинно залишив фронт і повернувся до Києва, де обставини вимагали його присутности.

Незабаром по нашому поверненні до Києва, 7 листопада 1917 р. проголошено Третій Універсал. Під час урочистого проголошення на Софійській площі був Богданівський полк. Біля пам'ятника Богдана Хмельницького після урочистої Служби Божої та молебня у Софійському Соборі, зібралися члени Української Центральної Ради на чолі з головою проф. Михайлом Грушевським, його заступником проф. Сергієм Єфремовим та членами Уряду на чолі з Володимиром Винниченком й Симоном Петлюрою. Були там також представники Антанти: Англії, Франції, Італії, Румунії, Бельгії та ін. Вся площа була заповнена українським громадянством, та не лише площа, а бальконі, вікна в будинках, дахи, огорожі, дерева і т. п. Ми Богданівці зі зброєю, ще в шинелях російської армії, колоною стояли також біля пам'ятника Богдана Хмельницького. Після короткого звернення Голови УЦРади проф. М. Грушевського до українського народу, Генеральний Секретар Микола Ковальський відчитав Третій Універсал, в якому пролунали слова: «Від нині Україна стає Українською Народною Республікою». Під голосні дзвони в церквах нарід і військо в захопленні кричали: «Слава»! «Слава»! «Слава»! А потім усі присутні стали на коліна і проспівали: «Ще не вмерла Україна». Це був надзвичайно зворушливий історичний момент. Його ніколи нам не забути. Після цього перед членами УЦР, Уряду та представниками Антанти, під звуки запорозького маршу, Богданівці стрункими рядами, з наїженими багнетами, чітко крокуючи пройшли церемоніяльним маршом і на привітання голосно відповідали: «Слава»! А за нами пройшли юнаки військових шкіл матроси-чорноморці Гайдамацького куреня з Одеси, д-ра Луценка, кінний відділ кубанських козаків, кінний полк ім. Т. Шевченка, Полуботківський полк, відділ гірських гармат і ін.

Хоч Третім Універсалом не було проголошено Суверенної Народної Республіки, але фактично вона стала незалежною і суверенною, і це формально сталося два місяці згодом — 22-го січня 1918 р. Четвертим Універсалом.

Та не довго панував цей радісний настрій у Києві серед українського громадянства. Большевики, захопивши владу в Росії і проголосивши «самовизначення народів аж до відокремлення», зразу взялися за здавлення українського самостійницького руху. Спочатку вони збиралися захопити владу в Києві при допомозі розаґітованих російських

військових частин, що стояли залогою у Києві, і це вони мали зробити вночі на 25 листопада 1917 р., але ми їх випередили тої ночі за наказом Українського Уряду. Богданівський полк обеззброїв російські полки і вояків-неукраїнців вивезено за межі України. При їх роззброюванні згинув один Богданівець, а шістьох було поранених. Вдруге большевики пробували захопити владу «легально» за допомогою «совета робочих селянських і салдатських депутатів», з'їзд яких відбувся у Києві 3-го грудня 1917 р. Але більшість того з'їзду висловила довір'я УЦРаді, а зокрема Голові проф. М. Грушевському. Тоді большевицькі делеґати залишили з'їзд у Києві і переїхали до Харкова, де і продовжували свій з'їзд і 13 грудня 1917 року при 124 делегатах створили «Центральний Виконавчий Комітет України», як противагу до УЦРади і «уряд» народних комісарів — проти Генерального Секретаріяту. Тоді ж на заклик цього «уряду» прибули з Росії большевицькі військові відділи — червона ґвардія, які підступно роззброїли 30-ий Український піший полк у Харкові та почали творити спеціяльну 30-тисячну червону армію для нападу на Україну. В першій половині грудня 1917 р. одна військова большевицька група вимаршувала з Харкова через вузлову станцію Лозова на Січеслав (Катеринослав) для захоплення багатого індустріяльного Донбасу і відрізання його від України. Друга військова група Муравйова вирушила на Полтаву-Київ. Проти цієї групи було вислано до Полтави мій 3-ій курінь Богданівського полку, сотню матросів Чорноморської фльоти, кінну сотню полку ім. Т. Шевченка і 4 автопанцерники. (Ні матроси, ані панцерники тоді зі мною не виїхали). А з погіршенням ситуації на цьому відтинку (можливе повстання розаґітованої салдатні полтавської залоги, 4-ий запасний полк та відділ військової авіації та ін.) прибув до Полтави ввесь Богданівський полк, який і повів рішучу боротьбу з п'ятою колоною та забезпечив Полтаву від нападу большевицьких військ як з Харкова так і від сторони Лозови. Та після вбивства большевиками нашого командира полку сотника Сергія Ластовченка за наказом від секретаря військових справ Миколи Порша, (Симон Петлюра перед тим уступив з уряду), полк залишив Полтаву і повернувся до Києва, де і перевів часткову демобілізацію для тих, хто бажав його залишити. В ніч з 14 на 15 січня 1918 р. вибухло большевицьке повстання з Арсеналі, себто, в майстернях зброї. Почалися важкі й завзяті бої під Арсеналом. Першими виступили проти арсенальців Богданівці. Крім богданівців взяли участь полуботківці, дорошенківці, богунівці, наливайківці, Сагайдачного, юнаки військових шкіл, Січові Стрільці, Вільне козацтво, всі частини, які прийшли на заклик Українського Уряду. Та це не були полки, а рештки з них — окремі невеликі групи, які не мали ні спільного пляну діяння ні єдиного військового командування. Кожна група діяла по своїй ініціятиві і на різних дільницях навколо Арсеналу. В той же час, як йшли бої під Арсеналом, большевики організували збройний виступ-повстання також на вантажній станції «Київ II», захопили її, та просунулись на Деміївку на Великій Васильківській і до Бесарабки, в залізничних майстернях біля пасажирської станції на Подолі,

і дійшли по Великій Володимирській майже до будинку Української Центральної Ради, де їх відігнала військова охорона ЦР, та довго ще штурмували готель «Прага», що його захопили большевики.

Стягнувши українські збройні сили під Арсенал і на придушення вогнищ повстань згаданих большевиків в різних місцях столиці, група большевицьких військ Муравйова посунула на Київ з Полтави, яку зайняла після виїзду Богданівського полку. Муравйов майже не зустрічав спротиву з нашого боку, бо майже все українське військо, як і Кіш Слобідської України Симона Петлюри, відкликано для придушення повстання в самому Києві. Третя група большевицьких військ була вислана для захоплення Києва з Курська через Ворожбу — Бахмач — Ніжин. Проти цієї групи вислано рештки військової резерви не лише Студентський курінь, як часто у нас пишуть і говорять, але й курінь Юнаків військової школи під командою сотника А. Гончаренка, гарматній відділ підпоручника Семена Лощенка та збройний відділ з різних військових частин. Під Крутами відбулася відома крутянська трагедія в зустрічному бою з переважаючими силами большевиків.

Бої під Арсеналом затяглися, бо це була стара майстерня зброї, з грубими, масивними стінами з цегли, наче б фортеця, об яку розбивались усі наші зусилля заволодіти нею. Тільки як дійшов Слобідський Гайдамацький Кіш з його організатором і командиром Симоном Петлюрою, після шостиденних безперервних, вдень і вночі боїв і двох останніх днів штурму, 21 січня 1918 р. повстання в Арсеналі зліквідовано. Але в цей час з Полтави під Київ підійшли вже війська Муравйова, захопили Дарницю, Бровари, Слобідку й околиці і почали обстрілювати з далекобійних, тяжких гармат Київ. Почалася друга фаза боїв за Київ — за нашу державність.

Невеликі, нашвидку зорганізовані українські військові групи довго протиставились значно переважаючим силам большевиків (12 - 15 тисяч, а ми мали 4 - 5 тисяч). Большевики пройшли Дніпро і з боями стали просуватися на Печерську в Царському саду, Купецькому, в Липках, по Нікольській, Олександрівській, частково Інститутській, Левашівській, Банковій, Виноградській та інших вулицях. Зайняли з боями електрівню, в обороні якої полягли всі 150 матросів-чорноморців, Поділ і до Житнього базару, Володимирську гору, станцію «Київ II», Деміївку, Велику Васильківську. Бої не припинялися ні вдень, ані вночі. А над Києвом увесь час рвалися гарматні набої, особливо над його центром. Над Києвом в різних місцях стояла заграва — горіли будинки і багато-поверховий будинок голови Української Центральної Ради проф. М. Грушевського. На 11-ий день боїв у Києві, в ніч з 25 на 26 січня 1918 р. Український Уряд, щоб не наражувати столицю на повне її знищення гарматнім вогнем, наказав оборонцям Києва залишити місто і вирушити по Бресть-Литовському шляху на Святошин — Ігнатівку. Пізно вночі під гуркіт розривів гарматніх набоїв, заграви пожеж та окремих пострілів з рушниць і черг з кулеметів, залишили ми — оборонці Київ. Мене, як коменданта оборони державного банку на Інститутській вулиці, пові-

домив в останню хвилину про залишення Києва хорунжий Михайло Мищенко (нині професор-психіятр в Північній Дакоті) і довелось мені вже перебігати з козаками Хрещатик під вогнем кулеметів і рушниць большевиків, які вже були в Купецькому саду і на Володимирівській гірці.

Фізично виснажені, морально пригноблені, ми всеж не втратили надії на свою перемогу і повернення до Києва. Зібралися ми в Святошині — Ігнатівці. Було нас — оборонців Києва лише коло трьох тисяч. Там ми провели реорганізацію війська — створили окремий Запорозький Загін, який пізніше у березні в Києві розгорнувся у бриґаду, в Полтаві в кінці березня — у Запорозьку Дивізію і в Харкові — в Запорозький корпус.

З Святошина - Ігнатівки вирушили ми похідним порядком по Бресть-Литовському шляху на Коростишів — Житомир, де всіли до вагонів і виїхали на Коростень. З Коростеня богданівці з дорошенківцями та двома гірськими гарматами виїхали до Ушамира проти збольшевиченого Фінляндського корпусу, який залишив фронт і пішов на Житомир. Обстрілявши його з гармат і кулеметів, спричинили серед большевиків паніку. Вони розбіглися, а ми повернулися потягом до Житомира. Тут ми довідалися про підписання Берестейського мирного договору з Центральними державами та про їхню військову допомогу, щоб прогнати большевиків з України. На ст. Житомир стали прибувати потягами перші ешелони з німецьким військом, а ми — Окремий Запорізький Загін — вирушили на звільнення Києва від банд Муравйова. 1 березня 1918 р. ми ввійшли в Київ, де нас радісно зустрічало населення після пережитих ними страхіть.

В. Верига

Смерть під «Львовом» на Словенії

Був кінець березня 1945 р. і 9-та сотня 30-го полку, повернувшись з походу на тітовську 14-ту партизанську дивізію, відпочивала на своїх старих місцях. Друга й третя чота була на постою в селі Добрна (Нойгавз) на Словенії, що розшикувалось вздовж потока Добрніце, 19 км. на південний захід від міста Цельє. В північнозахідній частині села на горбі стояла ґотицького стилю церква, а побіч неї, на захід — дяківка, а на схід — проборство. Дяківка була опорожнена і в ній примістились наші обі чоти.

Село Добрна — це відома лікувально-відпочивальна оселя, на північ якої простягався чудовий парк та пансіони з джерелами гарячої води, і ця частина називалася Тепліце Добрна (Бад Нойгавз).

Був це латинський Великий тиждень і чарівна гірська околиця поспішно вдягалась у свої весняні шати, повні зелені й квітів.

Наш постій у цьому селі, помимо того, що це була відпочинкова оселя, відпочинком, а тим більше приємним, не був. Дві чоти, що приміщувалися на дяківці, були в безпосередньому сусідстві ліса, який кінчався на подвір'ї дяківки. Сотенна канцелярія, два старшини, хор. Андрій Питляр — сотенний та Василь Тафійчук — чотовий, разом із сотенним штабом, приміщувалися у гарному двоповерховому будинку зараз напроти церкви.

Кожна ніч проходила в очікуванні всього найгіршого, бо тітовські партизани були довкруги й тероризували своєю невидимою приявністю не тільки нас, але й цивільне населення. З уваги на це, наші зв'язки із цивільним населенням були практично жадні, раз тому, що це було заборонено наказом вищого командування, а також тому, що партизани мстилися жорстоко на всіх тих, що мали якінебудь контакти із німцями. А ми ж мали німецькі уніформи і на вияснення «хто ми», не було ні нагоди ані навіть потреби витрачувати часу. Несприятливе положення вимагало, щоб одна чота без перерви була у стані поготівля.

Тому, що це був кінець місяця, треба було їхати до штабу III-го куреня, який приміщувався у місцевості Вітаньє (Вайтенстайн) за 22 км. на північний схід від нашого постою. Це була моя черга, бо треба було привезти гроші й харчові припаси. Я і харчовий мусіли їхати, а наш супровід, який звичайно складався з трьох до чотирьох вояків, сотенний залишив мені до вибору. На той час у сотні було кількох хворих у висліді нашого «Айнзацу» на партизан, а між ними був і десятник Юрко Зеленяк.

В моїх розпитах за добровольцями, яких що правда ніколи не бракувало, я звернувся із запитом до Зеленяка, чи він не хотів би переїхатися. Він дещо вагався, але хор. Питляр заборонив йому виїжджати й на тому справа скінчилася. Довелось мені їхати з іншими п'ятьма вояками.

Дорога до Вітаньє проходила частинно широкою долиною, окруженою високими лісистими горами, мабуть, кілометрів два на південь до головної дороги, що йшла від містечка Вільньє (Воллєн) на захід від нас, де приміщувався штаб 30-го полку. Тут дорога бігла вздовж річки Добрніце із заходу на схід аж до села Стрмец (Нойкірх), де проходив шлях із Цельє на північ до місцевости Вітаньє, де приміщувався III-ий курінь 30-го полку. Від села Стрмец дорога до Вітаньє проходила глибокою долиною річки Гудіньє. По дорозі за яких два кілометри знаходився замок «Ейнид/Ціллі», де стояла одна чота 9-ої сотні під командуванням старшого десятника Івана Сільничого, родом з Полтавщини.

Дорога круто вилася глибокою долиною річки, здебільша на захід від неї, і куди не глянь — все лісисті гори, тільки над нашими головами синіло ясне блакитне небо. Місцями скелі нависали аж над дорогу так, що їхалось немов попід міст. Кращих становищ для партизанів годі собі навіть уявити.

Коли доводилось нам їхати цією дорогою, а їхали ми часом і по два рази в тиждень, на нас тремтіла шкіра. Правда, ніхто ніколи не їхав одинцем а все групою 5 - 6 чоловік. Але так, як кожний раз перед тим, так і тепер доля була ласкава для нас і ми без пригод заїхали до Вітаньє і, полагодивши все як слід, повернулись назад.

В поворотній дорозі ми ще вступили до замку «Ейнид», залишили нашій чоті її приділ і вирушили дальше в дорогу. Найбільш небезпечна частина дороги була за нами. Нам залишилось ще яких дев'ять - десять кілометрів дороги, яка за одним виїмком проходила відкритом полем.

Було десь коло години 3-ої по полудні, коли ми виїхали з замку Ейнид. По дорозі ми ще вступили до 12-ої сотні, яка приміщувалася на фільварку в селі Стрмец, де треба було полагодити якусь справу на доручення штабу III-го куреня.

Я зайшов до канцелярії 12-ої сотні, а хлопці із мого супроводу розбіглися поговорити із своїми товаришами. За хвилин десять я уже був готовий вертатися до своєї сотні. Вийшовши на подвір'я, я завважив групу вояків із 9-ої сотні, які весело розмовляли із стрільцями 12-ої сотні. Між ними я завважив десятника Юрка Зеленяка та ст. стр. Степана Пастернака, оба, що були на списку хворих 9-ої сотні.

Я підійшов до Зеленяка й запитав, що вони тут роблять.

— Командир III куреня майор Віттенмаєр повертав із штабу полку, в супроводі стрільців із штабової сотні й повернув до нашої сотні, щоб йому змінити конвой, — сказав Ю. Зеленяк, — і я зголосився вести групу.

— Але ж ти, будучи звільнений лікарем із служби не повинен був їхати, — завважив я. Сотенний був проти того, щоб ти їхав зі мною, а з тим німцем тебе пустив?

Сотенний А. Питляр не хотів пустити ні мене, ані Пастернака тому, що хворі, але ми випросилися, бо навкучило ходити навкруги тієї клятої дяківки. Я жалів, що не поїхав з тобою і скористав із другої нагоди супроводити командира куреня. Зрештою, ми супроводжали його тільки сюди до 12-ої сотні, а звідси він дістане другий супровід.

— В такому разі, ви вже можете вертатися до сотні. Може б ти скликав свою групу, щоб ми верталися разом, буде веселіше й безпечніше, — запропонував я Зеленякові.

— Ні, ти краще їдь із своєю групою, я хочу ще побачитись із кількома моїми знайомими. За яких 10-15 хвилин ми вирушимо за вами.

Сонце повільно наближалось до гірських вершків і я волів не тративши часу їхати до Добрної, чи як ми називали до Бад Нойгавз.

— Як хочеш, — сказав я на прощання Зеленякові, — побачимось у сотні.

Наші коні рушили з місця і ми виїхали з фільварку на битий гостинець. Перед нами ще яких 8 - 9 кілометрів дороги на захід. Праворуч тече маленька річка Добрніце, обабіч якої простяглась, мабуть, по пів кілометра рівнина, яка звужувалася в західньому напрямку, творячи великий трикутник, що закінчувався біля села Лемберґ. Кожний раз, коли ми переїжджали через це невеличке село, чи радше присілок, побачивши жовту таблицю із чорним написом «Лемберґ», завжди жартували, що ми вже в себе дома — у Львові. Кажу дома, бо всі в Дивізії казали, що вони зі Львова, а тільки деякі признавались перед австрійцями чи словінцями, що вони з провінції, а не з самого міста.

За цим маленьким «Львовом» залісненний південний горб доходив аж до самої річки і через те дорога тут проходила поміж її стрімким і глибоким, на яких 3-4 метри, берегом від півночі, та густим лісом, довжиною не більше двадцяти метрів, від півдня. Це було стратегічно найнебезпечніше місце на цьому відтинку нашої дороги. Так само північний горб наближався до річки в цьому самому місці, так що природа творила тут немов шийку від пляшки, через яку проходив гостинець. Зараз за цими залісненими горбами долина знову розширювалась у формі трикутника, шириною до пів кілометра у західному напрямку та, мабуть, із півтора кілометра довжиною, звужуючись у північному напрямку до села Добрна, місця нашого постою.

На наше щастя ми спокійно проїхали і цей відтинок і за якого пів кілометра ми звернули із дороги, що вела до Веленя, на право й поїхали до місця постою. Через яких десять хвилин ми були на місці. Була десь година 5-та пополудні. Хор. А. Питляр вже нетерпеливо очікував нашого повороту і почав розпитувати про новини в курені та про групу Ю. Зеленяка.

В цьому моменті весняну тишу прорізала серія скорострільного вогню десь зі сторони Лемберґу. Одна, друга й третя, — та знову тиша. Одна чота нашої сотні завжди була в стані поготівля і за п'ять хвилин вирушила в сторону Лемберґу. Хор. Питляр провадив чоту. Хлопці бігли, щоб скоріше дістатись на місце, звідки пролунали стріли, пильно наслухуючи, але всюди було спокійно й тихо. Але за дорогою, що вела попри Лемберґ на Велньє, на південний захід від села, серед поля стояв наш віз із одним конем. Хлопці підбігли до воза й побачили, що віз стримала молода деревина, в яку коні вгналися. Один кінь лежав забитий при возі.

На возі лежав один прострілений але ще живий вояк (прізвища якого не пам'ятаю). Інших п'ятьох вояків, дес. Юрко Зеленяк, ст. стр. Степан Пастернак, стр. Петро Блоха (родом з Запоріжжя), Володимир Балюк і стр. Яремко вже спочивали вічним сном на узбіччі між дорогою а річкою. Усі молоді хлопці, з яких найстарший Петро Блоха мав 24 роки. Прострілений вояк розповів, що всі вони їхали на возі із готовими до стрілу крісами й на перший постріл усі зіскочили на землю, тільки він повалився на віз ранений. Інших п'ятьох шукали охорони перед наскоком, якраз в тому місці, де заліснений горбок коло присілка Лемберґ доходив аж до дороги. Оборона була й так неможлива, бо напад був несподіваний. Виглядало, що партизани постріляли ранених вояків, не турбуючись поглянути на віз, який сполошені коні потягнули в іншому напрямку, і так шостий вояк врятувався від смерти.

Десять-п'ятнадцять хвилин різниці в часі між переїздом нашої групи а групи Зеленяка позбавила життя п'ятьох молодих хлопців.

Небаром прийшла й друга чота, але розшуки за партизанами були неможливі, бо заходила ніч, а в нас не було легкої автоматичної зброї, якою володіли партизани. Сотня забрала побитих товаришів і на другий день при співучасті словінського священика їх похоронено в парку біля відпочинкових павільйонів. Словінська земля вкрилась ще п'ятьма могилами українських вояків, що впали в боротьбі із комунізмом далеко від рідної землі.

Ще того самого дня, 1 квітня 1945 р., 9-та сотня 30-го полку покинула Добрну, залишаючи своїх товаришів на вічний спочинок. Чи стоять ще ті могили під розкішними деревами парку, невідомо... Сотня відійшла в напрямі міста Марібору на стрічу невідомого завтра.

Дмитро Герчанівський

Початки Січових Стрільців

Перша думка, що насувалася на вістку про упадок царату і революцію в Росії в березні 1917 року, це був неминучий розпад цієї деспотичної імперії на окремі національні самостійні держави, серед яких Україна займе передове місце. А з цього висновок, що й полоненим українцям по російських таборах треба себе зберегти і якось приготовитись, щоб бути хосенним для свого народу в таку історичну пору. Пишу «якось», бо годі було, особливо полоненим, на початку революції передбачити дальший розвиток подій. Одне було певне, що свідоміші полонені скоро почнуть втікати в Україну. Полонені українці в домі «Челюканова один» в Дубовці біля Царицина, навіть оподаткувалися на коло 50 рублів у місяць — для допомоги бодай двом-трьом таборам на організаційні потреби; вони сподівалися, що як тільки створиться уряд України, то може вдасться перевезти всіх полонених українців в Україну, чи поступити в українську армію, або з полонених створити окрему військову частину.

І дім «Челюканова один» затіснив зв'язок з полоненим старшиною Євгеном Коновальцем в таборі на «Даргорі» в Царицині. Зв'язковим в домі «Челюканова один» був Михайло Матчак. Одночасно він був і «репортером» в тому домі, дбав про часописи й часто читав їх уголос і пояснював на ставлені запити.

У цьому домі були: УСС — Андрій Мельник, Роман Сушко, Василь Кучабський, а десь чи не в квітні прибув Іван Чмола; крім них були й: Михайло Дорошенко (літом утопився у Волзі в часі купання і був похований на цвинтарі Дубовки), Іван Андрух, Дмитро Герчанівський, Михайло Матчак, Микола Загаєвич, Федь Микуляк, Петро Пасіка, Роман Рондяк, Михайло Савчин. Був ще Степан Козак, який, як дехто твердить, був теж УСС.

Українці з інших австрійських частин: лейтенанти — Петро Вовк, Лев Гаванський, Ілля Кук і Н. Левицький. «Фенрихи», «кадети», «кадетаспіранти»: Дмитро Бурко, Роман Колтунюк, Корнило Кушнірук, Н. Михаськів, Н. Стецьків. Чехи: сотник Дворжак і «фенрих» Н. Коваржік. Поляків — 5 або 7 старшин. Було ще 6 старшинських джур (4 українці, 1 чех і 1 поляк).

Тоді, як революція в Росії прибирала на силі і жорстокості, в Україні, по перших маніфестаціях з приводу упадку царату, починалася організаційна праця в рамах можливостей. А як тільки була вже створена Українська Центральна Рада, полонені (Дубовка - Царицин) внесли просьбу — перевести всіх українців полонених в Україну до розпорядження Центральної Ради, або й дозволу на формування з них окремих військових частин — до її розпорядження. Відповіді не було. Тим часом полонених українців все прибувало в Україну, зокрема до Києва. Тут створився при Центральній Раді «Комітет допомоги жертвам війни», який

і помагав прибуваючим влаштуватись, дістати працю. Комітет складався із видатних громадських і культурних діячів Галичини.

В липні 1917 р. виїхав з Царицина до Києва Євген Коновалець. Він стрінув там багато своїх знайомих з Галичини, знайшов серед них прихильників думки про створення військової частини з полонених і під фірмою Галицько-Буковинського Комітету допомоги жертвам війни, було виготовлене і вручене відповідне письмо у цій справі на руки Генерального Секретаря Військових Справ Центральної Ради — Симона Петлюри. Хоч Петлюра поставився прихильно до цих старань на дозвіл формувати військову частину з полонених українців, то прийшлося ще довго ждати на пригожі обставини для їх вирішення. Коновалець вернувся до Царицина, щоб не протягнути відпустки. Передав в Дубовку зібрані відомості й привезені часописи. У вересні втік з Дубовки до Києва Іван Чмола, а з Царицина — Євген Коновалець. У жовтні, протестаційне віче галичан і буковинців у Києві проти політики Австрії супроти Галичини, через аклямацію прийняло промову Є. Коновальця про потребу створення військових частин з полонених українців для боротьби проти Австрії та за прилучення західньо-українських земель до України.

І хоч Центральна Рада мала вже звідомлення своїх висланників також про полонених українців-галичан у Дарниці (В. Кедровський: «Українські Січові Стрільці в Дарницькому таборі» гл. «Свобода» з 21 травня 1965, ч. 95), то щойно після упадку Тимчасового Уряду в Петрограді, 12 листопада 1917 р. наспіла до Галицько-Буковинського Комітету письмова згода Генерального Секретаріяту Військових Справ Української Центральної Ради на формування окремих військових частин з полонених українців австрійської армії. Наступного дня, в київській газеті «Нова Рада» з 13 листопада, ч. 203 була надрукована відозва із закликом зголошуватись добровольцям. Відозву підписали: Іван Лизанівський, Євген Коновалець, Іван Чмола, Федір Черник, Роман Дашкевич, Микола Низькоклон і Григорій Лисенко.

Цій майбутній частині надано назву: «Галицько-Буковинський Курінь Січових Стрільців». 18 листопада 1917 року, з доручення Комітету виїхав до Дарниці Р. Дашкевич (відомий у Львові з-перед війни як добрий організатор) і наступного дня привіз звідти до Києва 22 добровольців, котрих приміщено при вул. Пирогівській ч. 9. Це був початок пізнішого Корпусу Січових Стрільців.

На першого командира цього Галицько-Буковинського Куреня був призначений Генеральним Секретарем Військових Справ поручник російської армії Олександер Лисенко. Та він виконував ще й інші доручення Центральної Ради, то й у курені бував рідко. Тим часом добровольців прибувало до куреня все більше й більше, а між ними попадали й одиниці, які вже підпали впливам революційної демагогії й утруднювали працю комендантів сотень, спонукуючи легковірних покидати курінь. Все ж, швидко була зформована перша сотня під командою Федора Черника, яка в днях 25 грудня 1917 — 6 січня 1918 рр. вже брала участь

у виправі куреня полку ім. гетьмана Петра Дорошенка проти бешкетуючих ватаг в районі Бахмача. Формувалася вже й друга сотня під командою Івана Чмоли.

Формування цього куреня базувалося на принципах, прийнятих Всеукраїнською Радою Військових Депутатів для «українномовних» частин, та які мали на увазі «здобутки революції», «демократизували» військо, вводили виборність командного складу, давали стрілецтву контролю над діяльністю цього останнього й могли його легко змінити. Це принцип т. зв. «виборного начала». Так отже, крім призначеного владою командира куреня, була там обрана «Стрілецька Рада»: голова — Роман Дашкевич, заступник голови — Михайло Курах, секретар — Богдан Литвин, і члени — Осип Вудкевич, Семен Кушнір, Михайло Олійник та Іван Вирвич. Ні командир куреня, ні ця Стрілецька Рада, не шукали способу уведення в курені радикальних змін, щоб, мовляв, не виламуватися із загально прийнятого ладу по інших частинах, побоюючись ще й гірших наслідків, ніж впливи здеморалізованих одиниць в курені, що їх вони уважали переходовим явищем. Але сталося так, що призначений владою новий командир куреня, б. сотн. УСС Василь Дідушок (на місце відкликаного Центральною Радою О. Лисенка) мусів уступити на рішуче домагання стрільців, які знали його з УСС. Це був доказ, що впливи революції мусять таки «перешуміти» у вояків старих режимів.

Стрілецька Рада, особливо її голова, оба коменданти сотень, чет і свідоміші стрільці поборювали великі труднощі, щоб стрільців нагодувати, одягнути, роздобути для них зброю, та й якось вдержати в руках. Дошкульно відчувався брак відповідних старшин і підстаршин.

У тому часі Україна була вже в дуже тяжкому положенні. Її заливала повінь солдатів, які покинули фронт, розсівали демагогічні гасла і самі були до скрайности здеморалізовані. В Україні шукали захисту москалі-багатії, урядовці, офіцери. Тисячами стягалися сюди за хлібом москалі. Усі «єдинонеділимці», чужі й свої, від монархістів до большевиків, вели посилену пропаганду проти самої ідеї самостійности України навіть в розумінні І-го, а не то вже ІІІ-го Універсалу Української Центральної Ради. Осмішуючи й гостро атакуючи цю останню, Генеральних Секретарів та всяку українську владу в краю, баламутили населення найрізноріднішими революційними гаслами, щоб ізолювати цю владу від народніх мас, як владу «буржуазну», а самостійницько-державницькі стремління українців засуджували як «контрреволюцію», щоб Україну скоріше втягнути у вир революції за плянами з Петрограду. Йшла плянова кампанія, щоб довести до повного здеморалізування і розпаду українських військових частин.

В кінці грудня 1917 року війська «Червоної Ґвардії» під верховним командуванням Антонова-Овсеєнка захопили Харків, 10 січня осягнули перемогу над українськими частинами Катеринослава та почали просуватись в Україну. «Самоукраїнізовані» частини, що виказали стільки організаційного хисту, енерґії, бажання і сміливости захищати свою державу та її владу, тепер зневірювалися, деякі з докорами на адресу Цен-

тральної Ради покидали свої ряди та йшли домів, інші — помагали військам ворога. Для захисту батьківщини зорганізувалося «Вільне Козацтво», гайдамацькі формації, студентство й рештки нездеморалізованих і незнеохочених «самоукраїнізованих» частин. Центральний Комітет Російської Комуністичної Партії і Совєт Народних Комісарів рішили чимшвидше силою заволодіти Українською Народною Республікою й закінчити війну з середньоевропейськими державами.

Готувалась і Українська Центральна Рада до заключення сепаратного миру з тими ж середньоевропейськими державами і 12 січня 1918 року її представники прибули в тій цілі до Берестя Литовського.

Серед таких обставин, над раном 13 січня 1918 року, до Києва прибули полонені старшини з Дубовки (з дому «Челюканова один») Андрій Мельник, Роман Сушко, Василь Кучабський, Микола Загаєвич, Михайло Матчак, Дмитро Герчанівський, Федь Микуляк, Петро Пасіка, Степан Козак і Дмитро Бурко, та зголосилися в команді Галицько-Буковинського Куреня Січових Стрільців при вул. Пирогівській ч. 9, де й були прийняті у стан куреня, як рядовики, на виразне їхнє бажання.

Прибулих зустріли: командир куреня Євген Коновалець (що обняв те становище після відходу сотн. Василя Дідушка), Іван Чмола, Федір Черник, Андрій Домарадський, Гриць Гладкий і Василь Семець. Вони подрібно інформували прибулих про загальне положення в краю, в Києві та зокрема в свойому курені. А все зводилось до висновку про невідкладно-пильну потребу ревізії дотеперішньої плятформи і збереження дисципліни в курені, щоб він, скорше чи пізніше, не пішов слідами здеморалізованих частин, щоб не пішли марно всі плянування й праця над його формуванням. Щоб обговорити пов'язані з цим питання і намітити проєкт пляну праці, за почином Чмоли, Черника і Коновальця, згадані вище інформатори почали зараз наступного дня розмови з прибулими з Дубовки. Ті розмови продовжувалися кілька днів з таким вислідом: Всі однозгідно заявилися проти «виборчого начала» й «рад» в курені, та за вдержання строгої військової дисципліни, але не під загрозою кар, а суворої самодисципліни, за вдержанням відповідальности перед зверхниками, а не перед підчиненими. Самодисципліна має випливати із розуміння, що в Україні йде тепер боротьба в першу чергу за національно-політичне визволення і державну незалежність Української Народної Республіки, в складі всіх українських земель; що Україні потрібна духово сильна, морально здорова армія, відпорна на ворожу пропаганду, однородно вишколена для оборони й закріплення волі всього українського народу, а не котроїсь одної партії чи групи, для оборони з волі народу встановленої влади без впливу війська чи іншої накиненої йому сили; для збереження ненарушности границь України проти зазіхань ішних. Організуючи частини Січових Стрільців, триматись засади — «якість перед кількістю», — бо не байдужний, «тресований» на зразок чужих нам займанницьких армій, а свідомий труднощів, невигод, потреб краю і своїх обов'язків громадянин-вояк потрібний Україні під сучасну пору і на майбутнє. Український вояк в нашому розумінні і в нашій формації, це —

не платний найманець, і тому рішено кар'єристам відмовляти «притулку» в наших частинах. Достоїнство Січового Стрільця, як українського вояка, повинно бути вдержане на найвищому рівні. Військову службу Україні в нашій формації, починаємо від рядовика, з увагою, в міру потреб і можливости, на давніші військові ступні, бойовий досвід та інші моральні і командні прикмети. Ні тепер, ні відтак, не носити бойових відзначень займанницьких армій (російської, австрійської та їм союзних). Кари в курені: звернення уваги, докір, догана, догана з упімненням, видалення з рядів Січових Стрільців, а в дуже тяжких випадках і гостріші кари по думці існуючих законів. В такому напрямі вести освідомлюючу працю. Старшина в усьому приклад.

Що ж торкається теперішньої «Стрілецької Ради», то коли б її з тактичних мотивів і залишити, то треба переорганізувати її й затримати як дорадчий орган Команди Січових Стрільців у справах загальних, чи теж особливішого значення. В її склад впровадити тепер командирів сотень, а в міру розросту формації, замість них, командирів вищих одиниць. Команда формації може покликати теж і інших старшин, а в разі потреби, то й збір більшого числа старшин для вислухання їхньої думки. Всі поради й пропозиції вирішує Командир Січових Стрільців без ніякого голосування.

Євген Коновалець був вдоволений з ходу й висліду цих розмов. Він заповів скликання зборів усього куреня та попередив, що так з'ясовані принципи реорганізації куреня стрінуться напевне на зборах з опозицією, яка вимагатиме пояснень, але й покладав надію на кінцевий успіх, бо назагал, як казав, у курені високоідейні люди, і радив мати це на увазі.

Ці заповіджені збори всього куреня скликала «Стрілецька Рада» на день 19 січня 1918 року, з такою програмою нарад: З'ясування загальної ситуації в Україні (військова аґресія Совнаркому), завдання куреня та реорганізація «Стрілецької Ради» у зв'язку з постановою Центральної Ради про демобілізацію армії, творення міліції.

На цих зборах, при участі коло 600 чоловік, тема військової дисципліни, «демократизації» війська, виборність командного складу і «рад» були подрібно обговорені і пояснювані по думці наведених вгорі організаційних принципів, заки врешті з тими поясненнями прийнято їх великою більшістю голосів. Більшістю голосів прийнято теж внесок — дотеперішню «Стрілецьку Раду» замінити новою «Стрілецькою Радою», зложеною з командирів сотень, як дорадчий орган Команди куреня (по думці вищенаведених організаційних принципів). Прийняті зборами організаційні принципи нова «Стрілецька Рада» доповнила постановою — вимагати від поступаючого в курінь добровольця підписання заяви щодо готовости боротись і проти Австрії, а Команда куреня ввела всі ті принципи як обов'язуючі в курені від дня 19 січня 1918 року.

На цих же зборах змінено теж дотеперішню назву куреня на: «Перший Курінь Січових Стрільців». Мотиви цього: вийти поза рами окупаційного поділу українських земель і поповняти формацію Січових

Стрільців добровольцями українцями з українських і з-поза українських земель.

На цих же зборах переобрано Євгена Коновальця на командира куреня, Андрія Мельника обрано на помічника командира куреня, в чинності якого входили справи організаційно-технічні й оперативні, а на адьютанта був обраний Михайло Матчак.

Командирами сотень тоді стали: 1-ої — Роман Сушко, 2-ої — Іван Чмола, Скорострільної — Федір Черник, Запасної — Василь Кучабський, командиром гарматньої батерії — Роман Дашкевич (покищо було зголошених 12 гарматчиків). Командири сотень дібрали собі на цих же зборах командирів чот.

Господарем куреня залишив Є. Коновалець Івана Данькова, дотеперішнього господаря Галицько-Буковинського Куреня Січових Стрільців; начальником курінної канцелярії назначив Гриця Гладкого; помічником коменданта Запасної Сотні назначив Є. Коновалець — Дмитра Герчанівського.

На першій нараді новообраної Команди куреня з командирами сотень (нова «Стрілецька Рада»), покладено освідомну працю і перешколювання стрільців на командирів сотень і чот, які вже були зформовані. Запасна сотня мала приготовляти кадри старшин і підстаршин та формувати нові сотні. Вишкіл піхотний для всіх, заки знайдуться фахівці до інших родів зброї. В курені не буде вимовного голосного здоровлення старшин, як це було в російській армії.

Всі в курені знали вже трохи Євгена Коновальця, як свого командира, хоч короткий час перед зборами 19 січня, Мельника знали лиш УСС-ці. Він високого росту, поставний, репрезентативний, спокійний, акуратний, добрий військовий організатор, бойовий старшина, дбайливий за підкомандних, улюблений командир сотні Українських Січових Стрільців. І якраз цей підбір нової Команди Куреня — Коновалець - Мельник, — показався відтак щасливим за ввесь час існування формації Січових Стрільців, серед котрої і з котрою вони тісно злилися в гармонійній співпраці, якою всевіддано, невідхильно від раз обраного напрямку, чесно і безпретенсійно служили Україні в часі революції і відродження української державности, в добі війни з аґресорами, в добі боротьби з окупантами.

Ті, що з різних причин ніяк не могли примиритись з рішеннями зборів куреня в дні 19 січня, залишили курінь зараз наступного дня по зборах (їх було тоді 83 чоловіки). А погрожувало навіть таке, що Шевченківський полк був готовий заарештувати всіх «контрреволюційних» старшин, з Коновальцем включно, тільки Роман Дашкевич відрадив охочих зробити це. Про це оповідав авторові цих рядків Михайло Курах, але вже десь у квітні 1918 року в Києві.

Українська Центральна Рада дебатувала над текстом свого Четвертого Універсалу, який і видала з датою 22 січня 1918 року, проголосивши ним Українську Народну Республіку — самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.

Тим часом «Червона Ґвардія» під командуванням М. Муравйова рушила на Кременчук, Полтаву і Київ. Їх стримували українські військові частини слабих місцевих залог, яким пакостили на задах збройні ворохобні. Для стримування ворога від півночі відійшов із Києва збірний курінь (Юнацька Школа, Студентський відділ), а від сходу — курінь Гайдамацького Коша Слобідської України під командою отамана цього Коша — Симона Петлюри, а з ним перша сотня Січових Стрільців (179 бойовиків) під командою сотника Романа Сушка. Та в Києві вибухло старанно підготоване большевицьке повстання.

29 січня у Києві лунала вже стрілянина. Курінний Є. Коновалець скликав старшин на нараду, на якій з'ясував загальну ситуацію в місті приблизно так: большевики намагаються захопити Київ у свої руки, перешкодити підписанню сепаратного миру України з середньоевропейськими державами та визнання ними фактично і правно незалежности України, облегшити військам Муравйова окупацію щойно проголошеної Четвертим Універсалом Української Народної Республіки. Найбільш трагічне в тому, це «невтралітет» більшости українських військових частин, з яких декотрі вже дають збройну поміч большевикам. Ми мусимо всіми силами охоронити Центральну Раду, як виразника влади Української Народної Республіки, опанувати середмістя і Поділ, зв'язатися й допомогти Чорним і Червоним Гайдамакам, Вільному Козацтву й іншим частинам, стиснути і зліквідувати скупчення ворога на Печерську. Ворога стерегтись теж і з вікон будинків. Проти нас кинуто гасло: «Бий Австріяків-Мадяр!». Команда куреня залишається на місці (тобто у своїй казармі), куди присилати необхідні ситуаційні звідомлення, скеровувати ранених, доставляти вбитих. — Він говорив коротко, але так переконливо, що Черник не стримався, та так і «випалив»: «Згинемо з честю, згинемо смертю спартанців, а не дамо пропасти ідеї незалежности України». Командир куреня Є. Коновалець наказав зараз по цій нараді вступити в бій з ворогом на вулицях Києва.

Чмола і Черник дістали від помічника к-ра куреня — А. Мельника, бойові накази, Кучабському доручено оборону казарми (від 18 січня Духовна Семінарія при Вознесенському Спуску над Подолом).

Бої Січових Стрільців з большевицькими повстанцями в Києві й поза ним в січні-лютому 1918 року, описані в нарисі історії Січових Стрільців «Золоті Ворота» й годі їх тут переповідати. Але годиться згадати з пошаною, що в рядах Січових Стрільців на Андреївському Спуску, Трьохсвятительській вул. і на Подолі, зі зброєю в руках воювали й кілька студенток українок (на жаль, їх прізвища забулися).

Для історичної правди треба завважити, що большевицькі «банди», як їх дехто називає, билися завзято; а було між ними й чимало російських офіцерів.

Січові Стрільці таки відбили від большевиків середмістя Києва, зв'язалися з частинами Вільного Козацтва та іншими дрібними частинами в районі Міської Думи — Інститутської вул., допомогли перервати зв'язок большевицьких боєвих груп Поділ-Печерськ, чим скріпили бо-

йовий відтинок українських дрібних частин на Печерську. Січові Стрільці опанували Поділ, в Броварах обеззброїли сильний Наливайківський полк, допомогли збірному куреневі під командою отам. С. Петлюри здобути обі Слобідки і таким чином пробитися до Києва, повести наступ на замкнених в Арсеналі большевиків і змусити їх піддатися. Січові Стрільці охоронили в Києві Центральну Раду від небезпеки, що їй грозила від большевиків, і цим причинилися до уможливлення її делеґації в Берестї Литовському підписати мировий договір.

Українські Січові Стрільці (УСС) були першою нашою військовою частиною, що вже у 1914 році мали свої власні військові підручники. Дещо із цього з деякими змінами введено й у початках формування Січових Стрільців. Наприклад: стрілець — а не козак, як це було в усіх інших тогочасних військових частинах в Україні (згідно з наказом); кріс — а не рушниця, скоростріл, і т. д. У першому Курені СС, хоч неофіційно, але введено військові ступені: ройовий, десятник, старший десятник, бунчужний — це для підстаршин; а для старшин: четар, поручник, сотник, курінний (нераз з додатком «отаман»), відтак — підполковник і полковник. Зверхник звертався до підчиненого через «пане», «ви», або «товаришу»; підчинений до зверхника через «пане»; рівнорядні між собою — «товаришу», або через «ти»; і т. д. Муштра, хоч на неї не було часу у Першому Курені СС, але з командою знайомлено старшин і стрільців не-УСС, хоч зі змінами, що їх увів В. Кучабський. Зразок однострою виготовив Іван Чмола — зі «щитиками» і буквами СС на них, щитики темносиньої краски для піхоти, жовтої для кінноти, червоної для артилерії. Відзнаки військових ступенів заведено пізніше.

Бойові дії Січових Стрільців у січні - лютому 1918 року зробили з Першого Куреня Січових Стрільців передову і зразкову на той час частину українського війська. Вернувшись з-під Сарн назад у Київ 1 березня 1918 року, Січові Стрільці започаткували свій новий організаційно-вишкільний етап і розріст у Перший полк Січових Стрільців, зберігаючи пильно засвоєні організаційні принципи, що лягли в основу з днем 19 січня 1918 року й були доповнені набутим досвідом за той час.

Якщо ще у перших двох-трьох днях боїв у Києві були у декого деякі сумніви, чи нова Команда Куреня й взагалі новоприбулі в курінь старшини дадуть собі раду і зуміють серед тодішніх обставин ліпше повести курінь, ніж це було перед зборами куреня в дні 19 січня 1918 року, або як комусь було важко уявити собі в тому часі строгу дисципліну у війську без «капральства», а «демократизацію» без «виборного начала», то вже в лютому кожний про це переконався. Недовірки переконалися, що в Курені Січових Стрільців з'єднано гармонійно ідею та добрий провід, або — як дехто каже — серце і розум.

О. Корчак-Городиський

Українські партизанські летючки в Юґославії

Під час 2-ої світової війни багато українців воювало не тільки на різних фронтах, але й переживало війну в різних країнах. Досить мало знаємо про життя та відносини серед української колонії в Юґославії. Деякі вістки дійшли були до нас про участь українців у Хорватській дивізії, яка воювала на Східньому фронті, та про суди й екзекуції деяких українців по війні за співпрацю з німцями чи за співучасть по стороні хорватів у їхніх порахунках з сербами. Якщо українці дійсно брали якунебудь участь по стороні хорватів у винищуванні сербів, то таке поступовання одиниць чи груп не було розсудливе, тим більше, що боротьба була дуже жорстока й безоглядна. Хорвати використовували німецьку опіку й винищували нераз дощенту цілі села, чим не приносили собі ніякої слави. Зрозуміла річ, що після прогри німців, відбулися відплатні репресії збоку нового комуністичного уряду Юґославії.

Треба завдячувати проводові українців у Юґославії, який поставився льояльно до всіх народів Юґославії та не вмішувався в їхні внутрішні чвари, роздори й непорозуміння, що українці не зазнали великих репресій зі сторони уряду.

Як документальний матеріял про тодішній стан може служити часопис «Думка», що виходив у Загребі, а також летючки т. зв. «Українського Комітету на Балкані», з рамени підпільного руху під проводом Тіта. В основному треба одначе ствердити, що серед українців Юґославії ідея комунізму, так болюче експериментована в Україні, не мала своїх послідовників. Вона не відповідала ані заможним бачванським русинам ані українській повоєнній еміґрації. Серед останньої, що правда, було чимало наших «малоросів», які не знали на яку ногу ступити, коли йшлось про український національний табір та російську білоґвардійщину, одначе, серед них комуністів також не було.

Із проголошенням Хорватської незалежної держави весною 1941 року, українці в Хорватії об'єднались і створили одне представництво під проводом Василя Войтанівського, яке знайшло прихильну поставу до нього в хорватському уряді Анте Павеліча. Із вибухом німецько-совєтської війни, це представництво почало організацію української військової формації, відомої під назвою «Українська Леґія», яка мала виїхати в Україну для боротьби із московсько-большевицькими загарбниками. Весь виряд для Української Леґії дав хорватський уряд, однак Леґія не була складовою частиною хорватської армії, але самостійною одиницею, яка з хвилиною створення Української Армії мала бути включена до неї. В той час всі, включно із хорватськими державними чинниками, сподівались, що німці погодяться на створення незалежної Укра-

їнської Держави, хоча б і типу Хорватії. Одначе німці не допустили Української Легії в Україну із відомих нам причин, а замість створення української держави, поділили Україну на дистрикти «Галичина», Трансдністію та Райхскомісаріят. Це викликало певну реакцію серед югославських українців у Хорватії і частина їх відійшла від Представництва, не погоджуючись із дальшим організуванням Легії, яка в тому часі вже розминулася із своїм первісним завданням.

В тих часах про Український Комітет у Сербії чи Хорватії ніхто нічого не чув, і дуже можливо, що він існував тільки на папері з участю одного чи двох людей. Як виходить із їхніх летючок, це була підпільна установа і правдоподібно створена із українців не місцевих — югослав'янських, але із зайшлих уже по розвалі Королівства Сербо-Хорватії. Це зовсім ясно відбивається із мови летючок згаданого Комітету, який помимо того, що мусів бути комуністичним, не пропагував комунізму, а радше — «братерство слов'янських народів» та «братерство народів СССР».

Із летючок, яких я декілька отримав завдяки мойому другові О. Г., подаю кілька зразків. Вони були друковані чи відбивані на папірографі, на тонкому папері, розміром 6"×8½". Тоді, коли перша летючка, видана 2 травня 1941 року, тобто ще перед вибухом німецько-совєтської війни, мала дуже невинний характер і, можна б сказати, була зовсім на часі, то всі інші летючки мали вже про-совєтський характер.

«Перечитайте і дайте дальше другим читать»

ПЕРЕСТОРОГА

для Українців і Українок замешкалих на Балкані.

Бачите самі, що після розгрому Югославської Армії дня 18 квітня 1941 р. закінчена війна окупацією Югославянської Держави Німецькими військами.

Після цего треба надіятись великих впливів німецької політики на Балкані, а зокрема в Югославії Німеччина поперше постарається розсварити всі народи і народні шари, а потім поділить їм владу, аби один другого вбивали.

Перестерігаємо сею дорогою всіх Українців на цілому Балкані, аби не вмішувалися до справ тутейших племен і аби підчас німецької окупації у Сербії, Хорватії, Боснії, Словенії, Срамі і Македонії не брали ніякого уділу в політичному напрямкові будь де у державній або громадській службі.

Через цілий час німецької окупації старайтеся бути у добрій людяній згоді з Сербами, Хорватами, Босняками, Словінцями і Македонцями без різниці на їх релігійні і політичні переконання.

Зміцняйте славянське братерство на Балкані.

Помагайте один другого і уникайте служби окупанта.

Нехай живе славянська згода і народне братерство між українськими і полудневословянськими народами.

На Балкані 2. 5. 41.

Український Комітет на Балкані

Летючка друкована, як і всі пізніші, латинськими черенками хорватської абетки. Ненадзвичайний добір слів і стиль та брак інтерпункції вказують, що автор чи автори не мали основнішого знання української мови. Однак автор визнавався на хорватсько-сербських непорозуміннях і закликав українцвів до невтральности.

Друга летючка, якою ми диспонуємо, появилася вже після вибуху німецько-советської війни, в часі коли йшла організаційна підготова «Української Леґії», і в ній вже виступає правдиве обличчя «Українського Комітету на Балкані». Вона вже громить голову Українського Представництва в Хорватії В. Войтанівського за большевицькими зразками, називаючи його «німецьким аґентом». Її основна мета — не допустити до здійснення «Української Леґії».

«Від рук до рук від уст до уст!»

ПЕРЕСТОРОГА

Дорогі браття Українці!

Німецька Армія почала війну проти України і хоче загарбати українську землю і її багацтва. Одноразово веде війну і проти всіх народів Радянського Союзу Соціялістичних Республик. Німеччина має намір поневолити всі **славянські** народи.

Тепер вже горять українські села, запалені німецькими руками і кровавиться українське тіло від бомб і ґранат німецької індустрії. Плач і скрегіт зубів лунає до неба і кличе о пімсту.

В сей час Василь Войтановський в Загребі наміряє організувати Леґіон проти Р.С.С.Р. і хоче на Вашій крові добитися грошиків. Хоче Вас запродати німцям. Думає Вас кинути в борбу проти своїх братів українців та других народів Радянського Союзу.

Не дайтеся обдурити від німецького аґента Василя Войтанівського. Не слухайте його співанок про яку було там добровольчу акцію проти Радянського Союзу та проти Радянської України.

Брати Українці!

Уникайте служби німцям.

Не слухайте німецького аґента Василя Войтанівського.

Хай живе український Народ і всі другі наші брати славяни.

Побіда буде певно на славянській стороні!

На Балкані 2. 7. 1941 р.

Референт української визвольної акції на Балкані.

У летючці з 10 січня 1942 року «Український Комітет» уникає навіть назви «Українська Леґія», бо згідно з советською тезою, «ввесь український нарід обороняв радянську владу й Радянську Україну», й тому було незручно вказувати на те, що були українські формації, які виступали проти СССР. Летючка хибно називає «Українську Леґію» «леґіоном хорватського війська» та називає В. Войтанівського «запроданцем Анте Павеліча та Адольфа Гітлера». До речі, в той час Українська Леґія, позбавлена можливости виїхати в Україну, була кинена хорват-

ським урядом в Боснію до боротьби з комуністичними партизанами. І як про це писав часопис «Думка», що його видавало «Представництво», члени Леґії «не боролись на рідних землях, куди рвалося їхнє серце.. вони все таки боролися за ту саму ціль з таким самим ворогом — комунізмом». «Думка» не згадує, де Леґія боролася, але про це довідуємося з летючки 1942 року. Одначе, в ім'я правди треба ствердити, що Леґія не брала участи в хорватських погромах сербів.

Обі перші летючки були непідписані. Третя летючка має вже два псевдоніми, як підписи і, хоч не маємо жадного доказу, припускаємо, що вони обидва відносилися до тої самої особи.

«Під секретом
Перечитайте і дайте дальше другим читати.

Балкан 10. 1. 1942.

Брати українці!
Леґіонарі!

Василь Войтанівський, за те, що Ви пристали до леґіону хорватського війська і за те, що сторожите Усташів від партизанів, забрав великі гроші від Др. Анте Павеліча і Адольфа Гітлера.

До України, куди Вам казав і обіцяв іти Василь Войтанівський німці не пускають, бо бояться, щоб Ви не бачили як там німці палять і рубають народне добро і вішають та вбивають невинних людей.

Ваша робота у Босні не може бути ділом заслуженої української справи тому, що Ви робите все за гроші. Ваша робота не зобовязує український нарід лише Вас самих і встид за те, що бережите Усташів від партизанського війська впаде на Вас і Ваші родини. Кромі того можете одержати повну кару від партизанів за те, що товаришуєте з німцями і Усташами світовими рабівниками, паліями, горлорізами, повісільниками і найпідлішим грязом цілого світа. Встид і прокляття впаде на Вас і Ваші діти за те, що служите у хорватській леґії.

Леґіонарі!!

Все ж таки Ви можете свої помилки поправити на той спосіб, що виступите з війська і вернетесь додому.

Найліпшим доказом Вашого зрілого розуму і розсуду може бути лиш те, що просто із війська перейдете до юґославянських партизанів і разом з ними вдарите по німецьких розбійниках за те, що вони однаково грабують український і юґославянський чесний народ а кромі того й розсварюють славянські народи на всьому світі і за такий Ваш вчинок будуть Вас благословити український і юґославянський і всі другі словянські народи.

Встид і прокльони для тих, що помагають німцям і Усташі.

Нехай живуть ті, що воюють разом з юґославянськими партизанами.

Нехай буде нерозривна згода українського і югославянського народу.

Отаман українців партизанів на Балкані
Олекса Довбуш в. р.
Референт української визвольної акції
Богдан Підкарпатський, в. р.

Жорстока поведінка німців, а зокрема козацьких відділів «Російської Освободітельної Армії» Власова, яких там німці кинули на здушення партизанських рухів, скріпили спротив населення супроти окупаційної німецької влади.

Правда, невеличке число українців було і в хорватській дивізії, яка боролася на східньому фронті, але це була реґулярна фронтова частина, без ніяких політично-адміністративних завдань. Були ще відділи фабричної поліції, які складалися із українців, щось на зразок «веркшуц поліції» в Галичині, але вони не вмішувалися у сербсько-хорватські непорозуміння. Крім цих українських відділів були в Юґославії німецькі частини, які складались із поляків-фольксдойчерів, але вони не фірмувалися як поляки, хоча між собою послуговувалися польською мовою.

Остання цитована нами летючка, мабуть, мала на увазі українців у козацьких відділах РОА, до яких вона звертається.

До українців у німецькій уніформі!

(рекрутованих примусово із табора полонених армії СССР у Німеччині а тепер у службі на Балкані)

Дорогі Браття Українці!

Німеччина тому, що Вас не може користати на українських землях післала Вас на Балкан. Ту Вас разташувала у Сербії і Хорватії по селах, аби Ви стерегли німецьку й сателіцьку збройну силу від партизанів.

Закликаємо Вас, аби Ви підчас Вашої служби добре поводились з цивільним народом. Не позволяйте Усташам і другим бандам вбивати невинних мешканців. Уникайте боїв з партизанами. Наумисно уможливлюйте партизанам напад на Усташів і німецькі ґрупи.

Саботуйте на гарний спосіб розпорядки німецької команди. Уможливлюйте цивільним особам утікати до Юґославянського партизанського війська.

Ми українці, юґославянські партизани боремося в рядах юґославянського визвольного війська на Балкані проти німців, проти диктатури і насильства і рабівників і за те, що німці сплюндрували Українські землі. На Україні німці попалили села наші, повбивали невинних людей і на каторгу вивезли до Німеччини мільйони нашої молодіжи і старших.

Кличемо Вас дорогі наші брати Українці!

У першій Вашій сутичці з нами, партизанами у бою не стріляйте на нас, але зверніть вогонь на німців і разом з нами, з нашою допомогою обрахуємося з німецькими рабівниками славянської землі.

Треба щоб ми вернули німцям кару за кару.

Треба їм вернути смерть за смерть і кров за кров.

Нехай живе українська і югославянська згода і славянське братерство і свобода.

Нехай живе українське і партизанське югославянське військо.

Смерть німецьким окупантам.

Отаман українців партизанів на Балкані
Олекса Довбуш в.р.
Референт визвольної акції
Богдан Підкарпатський в.р.

Балкан 20. 12. 1943 р.

Можна сподіватись, що така летючка мала свій вплив на українців, кол. червоноармійців, які, заки попали в ряди німецьких «добровольців», перейшли всі жахіття німецького табору полонених. Майже не було між ними людей, які щиро й віддано служили німцям. Дуже часто бувало, що цілі добровольчі одиниці переходили до антинімецьких партизанів. Знаємо, що, напр., у Франції, існували окремі партизанські відділи, що хоробро змагались проти німців (В. Небелюк: «Під чужими прапорами»). Ця, як і попередні летючки, не пропаґує ніякого спеціяльного політичного устрою в майбутній Юґославії, а має виключно антинімецький характер.

Добре було би дістати докладніші дані про участь українців не тільки в Юґославії та Франції, але й інших збройних силах в останній світовій війні. Мало знаємо про українців у польських уніформах під Нарвіком, в Африці, Італії, про українців в американській чи канадійській арміях, в яких займали навіть високі командні становища. Ми повинні брати собі примір з інших народів, які відмічують участь своїх вояків в будь-яких чужих з'єднаннях в 2-ій світовій війні та чваняться своїми героями в союзних арміях. Не можемо себе обмежувати тільки до специфічних воєнних періодів і до одної тільки сторони.

ЗДОРОВІ ДУМКИ ПРО КОНГРЕС

Високоповажаний Пане Редакторе!

Не хочу Вам "кадити", однак правдою є, що стаття про Світовий Конґрес Українців В. Вериги дуже мені подобалася. Приємно почути, що в нашому суспільстві є таки ще люди, які здорово думають і можуть висловити свої думки без "іді", а так просто й щиро, як серце диктує.

С. Музичка

ПАНІКА ПІД ФЕЛЬКЕРМАРКТОМ

В числі 4-5 (1966) "Вістей Комбатанта" появився допис п. Музички під заголовком "Паніка під Фелькермартом", поміщений чомусь у розділі мемуаристика, до якого він ані своїм стилем, ані інтенцією не надається. Справа не в суті, не в правдомовності одної сторони чи другої, бо це річ погляду. Часто ту саму подію можна насвітлювати з двох різних кутів бачення й у висновку дійти до двох зовсім протилежних висновків. Я не міг бачити ані чути того, що бачив і чув п. Музичка. Але цей факт, що я описую так як я бачив, як я розумів події, як я їх переживав не дає ще найменшої підстави п. Музичці ставитись зневажливо до мене, ані посуджувати мене в фантазуванні чи перебільшуванні.

Справа куди гірша коли п. Музичка дозволив собі критикувати поведінку пор. Тищенка, який, на жаль, вже не живе і не має змоги себе боронити. Пор. Тищенко втішався найбільшою пошаною серед нечисленних старшин українців у Запасному Полку. Я особисто, як зрештою й більшість стрілецтва, уважала його неофіційним командиром Запасного Коша під час нашого відступу по капітуляції. Коли ми попали в полон, то саме його наші старшини виделеґували очолити групу зложену з 1,500 людей, яку англійське командування примістило під самим Кляґенфуртом.

Так само по прибутті на гарячу італійську землю, саме пор. Тищенкові (хоч були вищі ранґою старшини) доручено очолити 4-ий полк. Значить, наш Штаб (тоді вже без німців) мав велику пошану і довір'я до пор. Тищенка. Я вболіваю, що Редакція, будь-що-будь, поважного комбатантського журнала дала себе ввести в дуже двозначну ситуацію, поміщуючи того роду писанину серед матеріялів, де їм не місце.

В. Ґоцький,
кол. писар у Запасній Сотні УНА
Лондон, В. Британія.

ЧИ ПІДВИЩУВАТИ РАНГИ?

Під таким заголовком помістив п. Б. Підгайний у "Вістях Комбатанта" ч. 4-5 за 1966 р. дискусійну статтю на тему, яка вже досить довгі роки товчеться у пресі й особистих дискусіях кол. вояків і невояків. На мою думку справа проста і ясна і для неї шкода витрачувати час і друкарську фарбу. Державний Центр УНР "упривілеював" колишніх військовиків і підносить їх у ранґах, хоч те саме міг би робити з кол. суддями, учителями чи іншими державними урядовцями та підвищувати їм "ранґи".

Перше питання, яке насувається у зв'язку з цією темою є: у якій армії "аванзують" наші колишні старшини? Діюча українська армія тепер не існує, то ж в якій армії стають вони майорами, полковниками чи генералами? Ми є тільки кол. військовики і залишилися у тих військових ступенях, які колись одержали від нашої влади, чи можливо дістали їх підвищення в іншій армії, якщо хтось згодом у якійсь армії повинив службу. Всякі інші "таборові" іменування є не поважні, щоб не вжити для цього іншої назви.

Розглядати цю справу можна ще з іншого підходу. Приймімо, що твориться нова українська армія і теперішній "новоспечений" майор, полковник чи генерал, який закінчив свою активну військо-

ву службу як хорунжий, поручник, чи навіть сотник, і був дуже добрим командиром чети чи сотні, нині як полковник чи генерал стає бриґадним чи дивізійним командиром. Цікаво, як він почував би себе в тій новій ролі? Чи має він потрібне тепер знання нової військової техніки, нової зброї і т. п.?

Якщо хтось з кол. військовиків працює тепер науково в теоретичній військовій ділянці, то його можуть за це відзначити наші наукові інституції як НТШ чи УВАН, іменуючи його своїм членом, або Український Вільний Університет, даючи йому почесний докторат ("гоноріс кавза").

Ні, таки краще держімося своїх давніх ранг і будьмо на них горді, бо ми їх дослужилися, і не фантазуймо, бо у військовому ремеслі треба більше знання і досвіду чим фантазії.

О. Залеський
кол. четар УГА

РЕЦЕНЗІЇ

ЛЮДИНА В ХОЛОДНІЙ ВІЙНІ

O. Reile: "KALTER KRIEG — HEISSES EUROPA", Verl. Welsermuehl, Wels — Muenchen.

(Сторінок 312, 56 ілюстрацій)

Студія О. Райле "Холодна війна — гаряча Европа" — це глибока аналіза значення психологічної війни у стратегії. Під кожним оглядом дуже солідно опрацьована праця розглядає проблему психологічної війни під час 1-ої світової війни, тобто від самого початку застосування цього засобу боротьби аж до сьогодні.

Читач цієї студії довідається не тільки про історію психологічної війни, але він пізнає цілу грозу цієї жахливої своїми наслідками війни.

Психологічна, або холодна війна, — це зброя, яка без кровопролиття виснажує противника, нищить його мораль і духові сили. Головне завдання психологічної війни зламати волю противника до спротиву та примусити його до підпорядкування волі аґресора. Воля людини опирається на слідуючих стовпах: системі її розумування, почуттях і її фізичному стані. Коли один із цих чинників буде послаблений, рівночасно воля людини стає нерішучою; коли ж котрийсь із них знищити, автоматично приходить заник волі. Головна атака в психологічній війні скерована передусім на думку людини. Автор дає багато різних прикладів такої атаки, якої головна ціль притупити дію здорового розсудку людини, щоб вже в другій стадії їй впоювати новий світогляд або пасивність. Людина, яка піддається впливам психологічної атаки, тратить здоровий розсудок і критицизм, не розрізняючи доброго від злого.

Також атака на почування розм'якшує людину, або робить її ненависною навіть до найближчого окруження, заглушуючи в неї дію розсудку. Таким способом можна зламати два стовпи — розумування і почуття. Особливе значення має також страх, викликаний перевагою сил, або вміло веденою субверсивною діяльністю на території противника. Страхом послуговувалися різні політики: Гітлер, Сталін та інші. Сталін послуговувався страхом, коли переводив торги з Америкою і Англією за Польщу. Також страх відіграв велику ролю у капітуляції Франції. Страх — це одне з людських почувань, і тому особливо комуністи вміло застосовують цей засіб у холодній війні. Згідно із засадами воєнного мистецтва, совєтське керівництво холодної або психологічної війни, завжди вміло перевести концентрацію в даному часі на якусь одну проблему, вдаряючи в неї цілою силою. Психологічна війна СССР була й є дуже старанно плянована і централько керована.

Ф. Кордуба

ІСТОРІЯ 1-ої ДИВІЗІЇ УНА

Написання історії Української Дивізії — це важливий обов'язок Братства. З цією метою Головна Управа покликала комісію під головуванням В. Вериги, яка збирає матеріяли про постання, бої та полон Дивізії. Тому що документів з воєнних часів залишилося обмаль, доведеться нам в головному використовувати спогади кол. членів Дивізії.

Нижче друкуємо першу частину схеми історії Дивізії й просимо усіх кол. членів Дивізії присилати свої спогади й завваги до окремих точок. Просимо кожного написати про свою частину, бо від нас самих буде залежати, чи і коли буде написана історія Дивізії. Все, що сказане промине й забудеться, а записане залишиться назавжди, тому кожний з нас повинен написати й прислати до редакції «Вістей Комбатанта» про свою участь в Дивізії, чим він сповнить свій обов'язок відносно української історії.

СХЕМА ІСТОРІЇ ДИВІЗІЇ "ГАЛИЧИНА"

Вступне слово.

I. Політичне положення України по 1-ій світовій війні.

II. На передодні II-ої світової війни
- а) Єжовщина на Україні
- б) Полонізаційна політика на Західньо-українських землях
- в) ОУН та її діяльність
- г) Нова Европа Гітлера та Карпатська Україна
- д) Західні держави та українська проблема.

III. Вибух II-ої світової війни
- а) Західня Україна під большевиками
- б) Вибух німецько-совєтської війни
- в) Створення дистрикту "Галичина"
- г) Участь українців у війні:
  - 1) Совєтська Червона Армія
  - 2) Німецька Армія: "Ролянд" і "Нахтіґаль"
- д) Німецька адміністрація в Україні
- е) "Бавдінст" та вивози української молоді на роботу до Німеччини.

IV. Організація Дивізії "Галичина"
- а) Військова Управа, її завдання і діяльність
- б) УЦК і проголошення набору до Дивізії
- в) Відгук українського населення:
  - 1. Проти Дивізії
  - 2. За Дивізією
  - 3. Вербункова акція.

V. Перші вишкільні табори:
- а) Виїзд на вишкіл із провінції
- б) Виїзд на вишкіл зі Львова

Вишкільні табори:

а) Рекрутські:

1. "Гайделяґер"
2. Мец
3. Бордо
4. Страсбурґ

б) Підстаршинські перевишкільні табори:

1. Піковіце
2. Кіншляґ
3. Мюнхен

в) Старшинські перевишкільні табори:

1. Лешани — піхота
2. Бенешово — артилерія
3. Піковіце — піонери
4. Мец — зв'язок

в) Закінчення рекрутського вишколу та розподіл на різні вишколи.

VI. а) Підстаршинські вишколи:

1. Лявенбурґ — піхота
2. Радольфцель — піхота
3. Мюнхен — зенітна артилерія
4. Дахав — адміністрація
5. Кіршбаум — артилерія
6. Варшава — постачання.

б) Старшинські вишколи:

1. Лешани — піхота
2. Бенешово — артилерія
3. Поршіце — артилерія
4. Піковіце — піонери
5. Кіншляґ — піхота, піхотна артилерія і зенітна артилерія
6. Аролсен — адміністрація.

VII. Вишкільні бази у Франції та Західній Німеччині:

1. Кольберґ — піхота
2. Кольмар — піхота
3. Страсбурґ — артилерія
4. Мец — зв'язок.

VIII. Кампанія проти партизан на Холмщині. ("Кампфґрупе Баєрсдорф")

1. Поліційні полки в Галичині.

IX. Організація Дивізії "Галичина" в таборі "Нойгамер":

1. Розподіл на полки та окремі курені
2. Старшинський склад
3. Підстаршинський склад
4. Узброєння
5. Загальний виряд Дивізії
6. Священики і духовна опіка.

(Продовження в наступному числі)

Об'єднання б. Вояків Українців в Америці

50-ТИРІЧЧЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Наближаємось до святкувань 50-річчя відновлення збройних сил України, яке завершиться Ювілейним З'їздом кол. українського вояцтва в днях 3 і 4 червня ц. р. в Філядельфії, в рамах якого відбудеться і 9-ий З'їзд Делеґатів ОбВУА. Подрібний порядок святкувань буде поданий пізніше.

12 березня м, р., після ліквідаційного засідання Ювілейного Комітету 50-річчя УСС, для підкреслення тяглости плекання традицій визвольно-збройної боротьби, відбуто нараду відпоручників комбатантських. молодечих та жіночих організацій і оформлено Ювілейний Комітет 50-річчя Збройних Сил України для підготови і переведення 50-річчя відновлення державного українського війська, що має на протязі 1967 року відбутися величаво і достойно, відповідно до величезної ваги відзначуваної історичної події, та має залишити грядучим поколінням тривкі цінності у вигляді джерельних матеріялів до історії.

Завдання поодиноких Комісій

В основу праці Ювілейного Комітету рішено покласти 4 головні ділянки з окремими Комісіями. — Організаційно-програмова Комісія має намітити програму святкувань і подбати, щоб у всій країні відбулись ці святкування на місцях. Виставова Комісія має зібрати архівні матеріяли та підготовити їх виставку під час З'їзду. Фінансова комісія має постаратися про потрібні фонди на запляновані публікації. Найважливіше завдання має Редакційно-видавнича Комісія, вона складається з п'яти осіб і діє під головуванням сот. Зенона Стефанова. Заступниками голови є ген. Аркадій Валійський і ген. Петро Самутин, секретарем є ред. Євген Зиблікевич, а п'ятим членом Комісії є д-р Степан Ріпецький. Комісія відбула досі два засідання, намітивши кілька можливих публікацій. Рішено також розписати конкурс на образотворчі й скульптурні твори, пов'язані тематично з діями наших збройних сил. Комісія розглядає публікаційне плянування з перспективи 50 років, бажаючи якнайкраще використати обмежені видавничі фонди, що каже їй зосереджувати увагу на видавничих проєктах поважної і непроминальної, зокрема, документальної вартости.

Редакційно-видавнича Комісія просить усіх, хто має, або знає у кого знаходяться джерельні, автентичні матеріяли до історії поодиноких частин наших збройних сил, хто має, або знає, де можна б дістати вірні інформації про поодинокі формації, про їхній дійсний, а не вигаданий тепер, чисельний стан, їхній командний склад і т.п., врешті хто має, або знає про можливе існування цінніших готових, недрукованих ще досі праць, дневників та інших матеріялів до історії частин, головно наддніпрянських збройних сил — просимо подати інформації на адресу ОбВУА.

Виставка вояцьких пам'яток

Під час З'їзду кол. українського вояцтва в днях 3 і 4 червня ц. р. буде влаштована виставка пам'яток з нашої збройної боротьби в новітній добі. У виставці будуть використані архівні матеріяли Братства УСС. Просимо зібрати і прислати на адресу ОбВУА різні пам'ятки, а то: відзнаки, книжки, образи, кореспонденцію, фотознімки, документи, автографи командантів частин, печатки полків, куренів, сотень і т. п. Все воно буде повернено, за що ручить Головна Управа ОбВУА.

Пропам'ятна Відзнака

Головна Управа ОбВУА постановила відзначити пропам'ятною відзнакою всіх вояків-учасників збройної боротьби за волю України в 1917-1921 рр. та родини неживучих вояків того часу. Для проведення і технічного виконання надання пропам'ятної відзнаки покликано Капітулу Пропам'ятної Відзнаки 50-річчя Відновлення Збройних Сил України в такому складі: ген. Аркадій Валійський, голова, — Іван Поритко, екзекутивний заст. голови — Микола Алексевич, заст. голови і скарбник — Володимир Луцишин, секретар та члени: ген. Петро Самутин, ген. Микола Омелюсік і старшини: д-р Іван Козак, Микола Кривопуск і Василь Креховецький. Пропам'ятні відзнаки будуть вручені під час З'їзду кол. українського вояцтва 3 і 4 червня ц. р. та доручені згодом тим, що з різних причин не зможуть особисто взяти участи в З'їзді. Проситься заінтересованих зголоситися до ОбВУА. Відділи ОбВУА одержали анкетні листки на отримання пропам'ятної відзнаки, які треба виповнити та відіслати до централі ОбВУА.

Відзначування 50-річчя в окремих місцевостях

Для підготови і переведення святкувань 50-річчя в окремих місцевостях належить в порозумінні з Відділами УККА створити місцеві громадські Комітети, зложені з відпоручників комбатантських, молодечих і жіночих організацій, які підготовлять і переведуть відзначення з програмою наміченою організаційно-програмовою Комісією Ювілейного Комітету.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ЮВІЛЕЮ

11 березня ц.р. відбулося у Філядельфії засідання Ювілейного Комітету для відзначення 50-річчя державних Сил України з участю також частини Головної Управи ОбВУА. Приявними були: д-р В. Ґалан, який головував, генерали А. Валійський і П. Самутин, д-р І. Козак, І. Поритко, п-полк. Ю. Лопатинський, Алексевич, В. Луцишин, д-р Утриско, І. Кедрин, П. Постолюк, А. Кігічак.

Після того, як п. Луцишин відчитав протокол засідання Ювілейного Комітету з 16 лютого ц. р., д-р В. Ґалан широко й подрібно звітував про пророблену працю Комітету і плян відсвяткування комбатантами 50-річчя відродження державного Війська України. Це святкування відбудеться в днях 3 і 4 червня ц. р. у Філядельфії. Для цієї цілі винаймлено велику залю і цілий ряд кімнат у репрезентаційному готелі «Бенджамін Френклін». В будинку того готелю відбудеться 9-ий Делеґатський З'їзд ОбВУА, наради з іншими комбатантськими організаціями, окрема нарада з Братством кол. вояків 1 УД УНА у видавничих справах, вечером 3-го червня відбудеться бенкет для приявних комбатантів з участю запрошених американських гостей, та з парадним військовим апелем, а після бенкету будуть танці з уваги на активну участь у цьому святкуванні також організацій молоді. Будуть запрошені українці, колишні вояки Корейської і В'єтнамської воєн. Буде влаштована мистецька виставка і виставка частини архіву УСС. З «Бенджамін Френклін» готелю зовсім недалеко до філядельфійського «Індепенденс Голлу», перед яким українські комбатанти складуть вінок. Наступного дня відбудеться посвячення першого в Америці Дому Українського Ветерана, що його закупив Злучений Український Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК) з участю Суспільної Служби Комбатантів. Д-р Галан доповідав теж про ідею розписання малярського конкурсу на баталістичний твір, з призначенням 2,000 дол. на малярство і 500 дол. на графіку. Докладні умови виготовив Комітет, зложений з мистців П. Андрусева й П. Мегика та пані Н. Перфецької.

І Поритко звітував про Капітулу пропам'ятної відзнаки, яка вже замовлена за проєктом п. Алексевича. Президія Головної Управи ОбВУА повідомила керівника Військового ресорту у Виконному Оргáні УНРади про рішення видати таку пропам'ятну відзнаку: ген. Вовк став на становищі, щоб таку відзнаку давати тільки членам ОбВУА, чи пак членам організацій, які входять в систему ОбВУА. Зголосилось вже коло 100 кандидатів, передбачається, що зголоситься їх коло 500. Дві такі відзнаки, велика і мала із стрічкою, коштуватимуть 7.00 дол. Для переведення центрального свята у Філядельфії та на місцях, заснувалась Організаційно-програмова Комісія під проводом д-ра М. Ценка, а свою допомогу обіцяв Комітет з 25 пань. І. Поритко звітував теж про проблему святкування 25-річчя УПА: Т-во кол. вояків УПА ім. ген. Т. Чупринки, покликавшись в листі до Головної Управи ОбВУА на ініціятиву збоку ООЧСУ, розпочало організувати таке святкування і звернулось до голови ОбВУА д-ра В. Ґалана й голови Братства

Українських Січових Стрільців І. Поритка з проханням прийняти членство в Почесному Комітеті. Обидва ті діячі, д-р В. Ґалан і І. Поритко, стали на становищі, що годі приймати участь в такому святкуванні ювілею УПА, що його організує і переводить тільки одна комбатантська організація колишніх вояків УПА, без порозуміння і участи другої організації, тим паче, коли та друга організація, Об'єднання кол. Вояків УПА, належить до системи ОбВУА.

Голова Філядельфійського Відділу ОбВУА Алексевич доповідав про пропам'ятну відзнаку. Вона буде в травні ц. р. готова. Всі бажаючі повинні якнайшвидше зголоситись і вплатити по 7.00 дол. — Ю. Лопатинський, як речник Об'єднання кол. Вояків УПА, повідомив, що Головна Управа тієї організації рішила з уваги на 50-річний ювілей державного Війська України відмовитись від окремого святкування 25-річчя УПА та звернутись до загального Ювілейного Комітету, щоб той включив 25-річчя УПА у плян спільного святкування. Відповідне офіційне письмо внесено до Головної Управи ОбВУА.

У дискусії над усіма заторкненими справами забірали голос пп. Валійський, Козак, Кедрин, Алексевич, Самутин, Поритко, Лопатинський, Кігічак.

Рішено, що відзнаку дістануть тільки члени ОбВУА і організації, що належать до його системи, як також нечисленні ті приватні особи, які тому 50 років активно підтримували в Америці справу української визвольної війни-революції. Зголошуватись в справі відзнаки треба найпізніше до 15 травня ц. р. до централі ОбВУА у Філядельфії. Рішено уповноважити Президію устійнити список отаких приватних осіб, американців і українців. Рішено теж видати обіжник з докладним з'ясуванням, хто управнений дістати пропам'ятну відзнаку. Доручено Президії Ювілейного Комітету скласти детальний плян святкування, щоб всі намічені точки можна було вмістити в дводенний термін. Схвалено проєкт мистецького конкурсу, про який появиться у пресі окремий комунікат. Генерал Самутин подав ідею накреслити велику мапу боїв у визвольній війні. Рішено видати Однаднівку з нагоди святкувань 3-4 червня ц. р. Делеґатський З'їзд ОбВУА почнеться 3 червня о год. 9-ій ранку в Бенджамін-Френклін готелі.

В справі святкування 25-тиріччя УПА прийнято резолюцію, яку містимо окремо.

ЗАСІДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРОГРАМОВОЇ КОМІСІЇ

8-го березня 1967 у приміщенні ЗУАДК в Філядельфії відбулося перше засідання Організаційно-Програмової Комісії, яку очолив д-р Микола Ценко. Присутні: д-р В. Галан, голова ГУ ОбВУА і голова Центрального Ювілейного Комітету, п-і Шиприкевич від Жін. Служби ЗУАДК, д-р Микола Ценко голова Комісії, І. Поритко, голова Станиці УСС, Вол. Католік від ОДУМ, Роман Левицький від Пласту, Василь Заброцький, голова Крайової Управи 1 У Дивізії, Євген Остапович від УПА, Микола Вайда від Карпатської Січі, Петро Мечник і Ярема Мірчук від СУМА.

Вичерпні інформації про ювілейні вояцькі святкування у Філядельфії подав голова Центрального Комітету для відзначення 50-ліття збройних сил України — д-р Вол. Галан.

Присутній на залі голова Краєвої Управи кол. вояків 1-ої Української Дивізії В. Заброцький заявив, що йдуть заходи, щоб до цих Ювілейних Святкувань відновлення Українських Збр. Сил якнайкраще включились і кол. вояки Української Дивізії. Рівнож таку заяву склав кол. командант Карпатської Січі Севлюшської округи на Карпатській Україні ред. Микола Вайда від кол. вояків Карпатської Січі, а теж заявили співучасть представники УПА. Ці заяви були прийняті з вдоволенням на залі засідань і були доказом, що в Філядельфії у днях 3 і 4-го червня 1967 р. зустрінеться кол. українське вояцтво всіх формацій почавши 1917-им роком, які брали участь у збройній боротьбі за Волю України: УСС, УГА, Армії УНР, Карпатської Січі, 1-ої Української Дивізії УНА та кол. вояцтва УПА.

На зборах оформлено Управу Організаційно-Програмової Комісії Ювілейного Комітету 50-ліття Збройних Сил України. Крім уже вибраного голови Комісії на засіданні Центрального Комітету д-ра М. Ценка, вибрано заступника голови Б. Артимишина, секретарем Вол. Карпинича, а зв'язковими Вол. Католіка (ОДУМ), Романа Левицького (Пласт) і Петра Мечника (СУМА).

ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ ОбВУА

Для гідного відсвяткуваиия 50-річчя Українського Війська, слід у кожній місцевості, де знаходиться організована українська громада, підготовити і перевести иа протязі ювілейного року, що триватиме від березия 1967 р. до березия 1968 року включно, відповідні імпрези, по змозі з вояцьким апелем. До цього, як вже подаио в нашому обіжнику з 11 лютого ц. р., слід з ініціятиви Відділів і Стаииць комбатаитських оргаиізацій, оргаиізувати місцеві Ювілейиі Комітети, що у їх склад повинні увійти відпоручники всіх без виімку комбатаитських і молодечих організацій, як також інших товариств, зокрема жіиочих.

Щоб уможливити місцевим Комітетам підготову цих відзиачеиь, необхідно покликати їх до праці ие пізиіше до кіиця місяця квітня ц. р. Про створеиня місцевого Комітету, просимо негайно повідомити секретаріят Крайового Ювілейного Комітету 50-річчя Збройних Сил України, на адресу Головної Управи ОбВУА — 1321 В Ліидлей Авеию, Філядельфія, Па. 19141. Ще раз повторяємо наше прохання з 11 лютого і просимо збирати і присилати иа виставку пам'яток з иашої збройної боротьби — відзнаки, киижки, образи, кореспондеицію, фота-знімки, докумеити, автографи командантів частии, печатки полків, куренів, сотеиь і т. п. Все по виставці буде з подякою на кошт ОбВУА повериеие.

Секретаріят Головної Управи ОбВУА

ПОРЯДОК СВЯТКУВАННЯ 3-4 ЧЕРВНЯ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Субота, 3 червня, год. 9-та рано — 9-ний Делеґатський З'їзд ОбВУА. Між 3-4 год. попол. українські комбатанти в почоті українсько-американських вояків, американських кадетів та уніформованих відділів молодечих організацій "Пласт", СУМА і ОДУМ складуть вінок перед Дзвоном Свободи в "Індепенденс Голлі".

Год. 4-6 попол. пленарна нарада кол. українських вояків усіх наших комбатантських організацій та привітання кол. вояків з 1917-1921 рр. реґулярної Української Армії.

7-ма год. — Спільна вечеря і під час Військового апелю вручення пропам'ятних відзнак.

Год. 9.30 вечора — ВОЯЦЬКА ЗАБАВА до 2-ої год. ночі.

Неділя 4 червня — год. 8.30 рано — Служба Божа в обох катедральних церквах.

Год. 10-та перед пол. — 2-га пленарна сесія Ювілейного З'їзду кол. українського вояцтва та прийняття постанов.

Год. 12-та вполудне — урочисте благословлення першого Дому Українських Ветеранів, у якому візьмуть участь організовано не тільки кол. українські комбатанти, але теж всі молодечі організації і загал українського громадянства.

На передодні Ювілейного З'їзду в п'ятницю, 2 червня — реєстрація учасників о год. 6-8 вечора в готелі "Бенджемін Франклін". Там же о год 7-ій — відкриття Мистецької Виставки образів з життя та боїв українського війська і архівальних матеріялів УСС.

СХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ПІВНІЧНОМУ В'ЄТНАМОВІ

Устійнено, що Східня Німеччина є тепер важливим доставцем зброї для комуністичного Північного В'єтнаму. Достава зброї йде через Москву і складається переважно з важких скорострілів, вогнеметів та мінометів.

НЬЮ-ЙОРК

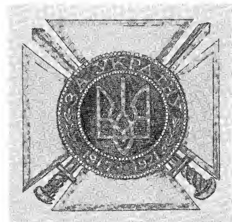
ЧЕРГОВЕ ДЕКОРУВАННЯ ВОЄННИМ ХРЕСТОМ

11-го лютого 1967 р. відбулися в Нью-Йорку, в приміщенні Українського Літературного Клюбу, заходом Управи місцевого Відділу ОбВУА святкові сходини членів з родинами і запрошених гостей, разом 60 осіб — з приводу третього з черги декорування пропам'ятною відзнакою Воєнного Хреста кол. вояків, старшин і підстаршин Українського Війська. Акт декорування перевів ген. Аркадій Валійський при співучасті д-ра І. Козака та інж. Ю. Тамарського. Декорантів представив Генералові в формі військового рапорту, голова Відділу, д-р Іван Козак. Акт декорування закінчився гарним словом до декорантів ген. Валійського. Декоровані були: майор Іван Лютий-Лютенко, сот. д-р Іван Козак, поручники: Степан Цимбала і Дмитро Самохвал, сан-пор. д-р Іван Рижій, підпор. д-р Ярослав Гриневич, хор. Авксент Дорошенко і дес. Михайло Граб. Крім цього ген. Валійський вручив урочисто Воєнний Хрест, що був признаний померлому в міжчасі чет. Михайлові Ґловякові, як родинну реґалію його синові, інж. Зиновієві М. Ґловякові. До цієї групи нагороджених Воєнним Хрестом належав ще майор д-р Фотій Мелешко, який не зміг явитися через важку недугу. Після декорування відбулася товариська зустріч усіх приявних з перекускою. Поміж гістьми був між іншими, голова Представництва Виконавчого Органу УНРади, проф. Іван Крамаренко та численні представники місцевих комбатантських організацій. Короткі привітання декорантам виголосили: проф. І. Крамаренко, пор. І. Хома від Координаційного Комітету Комбатантських Організацій м. Нью-Йорку, полк. П. Содоль-Зілинський від товариства Запорожців ім. полк. П. Болбочана та сот. І. Козак від Головної Управи ОбВУА. Передано також привітання неприявні ген. О. Загродський, проф. І. Паливода, майор д-р

Ф. Мелешко і сот. В. Овсієнко. Проводив вечором голова Відділу ОбВУА — сотн. Іван Козак.

Товариська Зустріч пройшла в дружній вояцькій атмосфері та протягнулася допізньої ночі. До цього причинилися у великій мірі Пані, які дуже дбайливо приготовили перекуску, а саме: Степанія Крушельницька, Аделя Мірошниченко, Анна Никифорякова та Наталя Стефанова. Їм допомагав ред. Володимир Шостак, представник "Вільного Козацтва".

І. К.

ПРОПАМ'ЯТНА ВІДЗНАКА

СОВЄТСЬКІ ДОСТАВИ ПІВНІЧНОМУ В'ЄТНАМОВІ

Совєтський Союз вживає понад 100 велитенських транспортовців у своєму повітряному коридорі до Північного В'єтнаму. Деякі з цих літаків летять без зупинки просто до Ганою або до Нанінґу, червоно-китайського аеродрому, що положений найближче границі Північного В'єтнаму. Крім малої зброї і амуніції ці транспортовці перевозять великі міномети, важкі скорострілі, радарові устаткування і протилетунські ракети.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КООРДИНАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА НЬЮ-ЙОРКУ

14-го грудня 1966 р. відбулися в Нью-Йорку, в приміщенні Братства "Броди-Лев" в Українському Народному Домі Загальні Збори Координаційного Комітету українських та українсько-американських Комбатантських організацій міста Нью-Йорку, що об'єднує всі діючі на тому терені українські комбатантські організації, як також 7-ий Пост Українсько-американських ветеранів з Армії ЗДА. Зборами проводив уступаючий голова Комітету, інж. Юрій Юрків, командир названого Посту. Після складення і прийняття звідомлення з діяльности уступаючої Управи за минулу канденцію передискутовано та схвалено Правильник Комітету, що заступає статут. Проєкт правильника виготовив д-р І. Козак з ОбВУА. Відтак обрано нові Керівні Органи Комітету. Головою обрано одноголосно за ротаційною системою Івана Хому з Об'єднання кол. Вояків УПА. В склад Управи увійшли крім нього: Володимир Шостак (Вільне Козацтво), як заступник голови, — Іван Дмитрик (Об'єднання кол. Вояків УПА), як секретар, Іван Ділай (Т-во б. Вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки), як скарбник, Петро Михалевич (Укр.-Амер. Ветерани), як організаційний референт, Мирон Заліпський (Броди-Лев), як імпрезовий референт, д-р Іван Козак (ОбВУА), як пресовий референт та полк. Петро Содоль-Зілинський (Т-во Запорожців ім. полк. П. Болбочана), Осип Стеткевич (Братство УСС) і Микола Сидор (Братсво 1 УД УНА), як вільні члени. Контрольну Комісію очолив інж. Юрій Юрків (Укр.-Амер. Ветерани), а її членами стали: Дам'ян Захарченко (ОбВУА), Григорій Швайковський (Броди-Лев) і Андрій Беднарчик (Братство 1 УД УНА). Після вибору нообрана Управа намітила плян праці та обміркувала деякі інші поточні справи.

І. К.

НЬЮАРК, Н. ДЖ.

МІСЦЕВІ КОМБАТАНТСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В ДІЇ

Створений в р. 1966 Комітет співпраці комбатантських організацій на терені Ньюарку - Ірвінґтону: а) Станиця Братства кол. Вояків 1 УД в Ньюарку, б) Відділ ОбВУА в Ньюарку, в) Відділ б. Вояків УПА ім. ген.-хор. І. Чупринки, Відділ в Ньюарку, очолюваний тепер головою майором І. Тарнавським, головою станиці кол. Вояків 1 УД, зайнявся влаштуванням роковин Листопадового Зриву, які започатковано Панахидою за поляглих у Визвольних Змаганнях Українських Вояків і громадян, в суботу, 5 липня 1966 в парохіяльній українській церкві в Ньюарку.

За старанням згаданого Комітету Співпраці, до якого ввійшли відпоручники всіх трьох комбатантських організацій, в Панахиді взяли участь не лише наші комбатанти, але й члени наших молодечих організацій Пласту, СУМА і ОДУМ-у в одностроях, всі з своїми прапорами, як рівнож наше численне громадянство. До відправи Панахиди станули Всеч. оо. Ігумен В. Краєвський, який і виголосив відповідну проповідь, місцевий парох о. Д. Лаптута, Ю. Кочержук, В. Боднар. Спів чоловічий хор під батутою М. Добоша.

В неділю 6-го листопада 1966 комбатанти переводили біля церкви збірку на Дар Українському Воєнному Інвалідові з гарним вислідом в сумі 286 дол. і 54 цен. Комбатанти зібрали також поважну суму на збіркові листи серед громадянства на Дар У.В.І. Між іншим, члени місцевого Відділу ОбВУА зібрали на збіркові листи квоту 363 дол., на Дар УВІ, при чому належить згадати зокрема про переведену збірку в обох місцевих УП церквах на Дар УВІ в сумі 48 дол.

В неділю, 13 листопада 1966 відбулось Листопадове Свято в УНДомі в Ірвінґтоні в гарно удекорованій залі й сцені при мистецькім оформленні Ф. Луцишина. На згаданій стіні висів тризуб а під ним горіючий символічний вогонь, біля якого стояла стійка двох кол. вояків: одного вояка 1 УД і одного вояка УПА з крісами, та гурт 10 вояків УГА, учасників Листопадового Зриву з віднаками Воєнного Хреста.

Після гимнів американського й українського та стрілецької пісні "Гей у лузі" три учасники Листопадового Зриву відчитали історичні документи, на голос військової трубки до апелю, юнакпластун і юначка-сумівка понесли на сцену китицю грозен червоної калини і поклали у стіп тризуба і символічного вогню. Опісля учасник Листопадового Зриву, старшина УГА О. Утриско відкрив свято вітаючи всіх приявних на залі колишніх вояків УГА, 1 УД і УПА та зокрема привітав приявного гостя генерала П. Шандрука й численне громадянство. Після святочної доповіді генерала Шандрука виступили в програмі свята: пані Д. Каранович з фортепіяновим сольом та Валя Калин з мистецькою рецитацією. На закінчення виступив мішаний хор "Трембіта" під батутою д-ра І. Соневицького з піснями в супроводі акомпаніяменту п. М. Павловської. Піснею "Не пора" закінчилось свято.

Згідно з правильником Комітету Співпраці місцевих комбатантських організацій влаштовано рівнож в дні 4 лютого 1967 р. репрезентаційні Вояцькі Вечерниці з надзвичайним матеріяльним і моральним успіхом. Не дивно, що після вечерниць, проведених при гарній оркестрі Б. Гірняка, при вояцькому гуморі і піснях залишився в учасників забави гарний спомин.

В біжучому році, за правильником Комітету Співпраці, прийде черга на Виділ ОбВУА очолювати згаданий Комітет.

В дні 5 лютого 1957 член нашої комбатантської організації, відомий професор-педагог нашої середньо-шкільної молоді в Перемишлі, Богдан Загайкевич, який живе зі своєю ріднею біля Ньюарку відзначив своє 80-ліття. З цього приводу Комітет Співпраці вислав Шановному Ювілятові ґратуляційне письмо.

О. У.

СТАНОВИЩЕ ОбВУА ДО ВІДЗНАЧУВАННЯ 25-РІЧЧЯ УПА

"Головна Управа ОбВУА, зібрана на своєму засіданні в Філядельфії, Па., дня 11 березня 1967 р. рішила прихилитися до прохання Головної Управи Об'єднання кол. Вояків УПА Америки і Канади та включити відзначування 25-річчя УПА у програму загальних святкувань 50-річчя відродження державних Збройних Сил України.

Головна Управа ОбВУА розціиює це, як вияв вояцької солідарности і побратимської єдиности кол. вояків різних формацій і часів, і тому запрошує також другу комбатантську організацію славетної Української Повстанської Армії, Товариство б. Вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки приступити до такого спільного відзначення обох тих вояцьких ювілеїв.

З тої самої причини Головна Управа ОбВУА вважає ,що її участь в окремому відзначуванні 25-річчя УПА була б незгідною з принциповим становищем нашої організації щодо об'єднання всіх комбатантських організацій на без-і понадпартійній базі.

Головна Управа ОбВУА одобрює зміст листа свого президента, д-ра Володимира Ґалана і заступиика президента та заразом голови Головної Ради Братства УСС, дир. Івана Поритка в справі їх участи в Почесному Комітеті Святкування 25-річчя УПА, що був створений з ініціятиви Товариства б. Вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чуприики. Те їхнє становище зобов'язує всіх членів Головної Управи ОбВУА."

Братство кол. вояків 1-шої УД УНА

РОЧЕСТЕР

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Загальні Річні Збори Станиці Братства 1 УД УНА в Рочестері, Н. Й., відбулися дня 8-го квітня, 1967 року, в домівці Т-ва "Самопоміч". Приявних членів було 10, та гостей: від місцевого Відділу ОбВУА д-р Л. Рубінґер, П. Яріш та Д. Максимів, від Крайової Управи Братства 1 УД УНА Ігор Чмола з Боффало Н. Й.

Звідомлення з діяльности Управи Станиці за 1966 рік, зреферував голова Орест Соробей. Звітовий рік Станиці належав до кращого періоду під оглядом жертвенности на народні цілі.

Хоч дійсний стан членства Станиці виносить (зареєстрованих!...) 36, одначе активними були одиниці. Це, здається в нашій Станиці явище хронічне. (Та... чи лише в нашій Станиці?!).

За звітний рік, влаштовано 3 забави, а саме: одну власними силами, одну — спільно з Українським Спортовим Т-вом, та в десятиріччя традиційних Вечерниць "Червоної Калини". Бенкет та Вечерниці, що дали приходу 760 дол. який розділено: по 100 дол. для організацій-учасників (Відділ ОбВУА, Станиця Братства кол. Вояків 1 УД УНА, "Золотий Хрест" від. ч. 18, Союз Українок Америки від. ч. 47, та Студентська Громада); по 50 дол. на: Українських Інвалідів, на охорону воєнних могил (через Братство "Броди-Лев"), на видавництво Української Енциклопедії, та 50 дол. на Рідну Школу в Рочестері.

В дні 28-го липня з ініціятиви Управи Станиці, в усіх Українських Церквах відправлено Поминальні Богослуження за впавших на полі слави під Бродами вояків Дивізії "Галичина".

На протязі звітнього року, Управа Станиці тісно співпрацювала з іншими українськими організаціями на терені Рочестеру в улаштуванні національних свят й академій. У заключенні своєї праці, Управа Станиці жертвувала на Катедру Українознавства суму 100 дол.

"Зелено-святочна збірка", дала суму 322 дол., які переслано до Управи Братства "Броди-Лев". Лнстопадова збірка на Українських Інвалідів дала суму 265 дол., яку вислано до Управи Суспільної Служби Комбатантів.

Рівнож призначено по 25 дол. на видавничий фонд журналів: "Вісті Комбатанта", та "Вісті" (органу Крайової Управи Братства 1 УД УНА в Німеччині).

До Управи Станиці Братства, на 1967-68 рік увійшлн такі друзі: Орест Соробей, голова, Любомнр Білик, заступник голови, Василь Білан, Евстахій Загачевський, інж. Зазуляк, Олександер Грабар, Мечислав Балич, Карпо Манківський — члени. До Контрольної Комісії: сот. Мирослав Мартинець, голова, Михайло Озарук і Іван Луговський, члени.

Нововибрана Управа просить усіх членів Станиці, щоб своєчасно вплачували членські внески, та вирівняли свою заборгованість супроти Станиці, як рівнож супроти журнала "Вісті Комбатанта". Журнал "Вісті" (вид. Кр. Управи Братства в Німеччині) кольпортує кол. Е. Загачевський. Звертаємося до ВСІХ колишніх "дивізійників" на терені Рочестеру, щоб включилися до праці в Станиці, або хоча зареєструвалися та вплачували членські внески, щоб в майбутньому не було закидів на адресу Управи, в роді: "Управа не інтересується смертю колишнього члена Дивізії"..., як це мало місце на терені Рочестеру. Реєстрація, своєчасне вплачування членських вкладок, внелімінує на майбутнє подібні терття і влегшить працю Управи Станиці.
Рочестер, Н. Й.

Управа Станиці Братства кол. Вояків 1 УД УНА

КАЛГАРИ, АЛЬБЕРТА

ДИВІЗІЙНА ВЕЧІРКА

Станиця І-шої УД УНА в Калґарах влаштувала з нагоди декорування 6. вояків Дивізії вояцьку вечірку в авдиторії Української Католицької Церкви Св. Успення 11 лютого 1967 р.

Спершу відбулася офіційна частина. О год. 6-тій по полудні, уставились члени Станиці з прапорами: з українським Державним Прапором, А. Процик, делеґат Відділу УСГ; з Прапором І-шої УД УНА, З. Макар; з Прапором ЛВУ Т. Тютько.

Голова Станиці хор. Валентин Різник здав звіт підпор. Дмитрові Гамонову, який відчитав наказ із прізвищами нагороджених членів Станиці, а саме:

1. Військовий Ресорт ВО УНРади нагородив Воєнним Хрестом Капеляна І-шої УД УНА о. Любомира Сивенького, тепер пароха Летбродж, Альберта, і о. Василя Мартиника, пароха Української Католицької Церкви в Калґарах.

2. Головна Нагородна Рада Хреста Українського Вільного Козацтва, нагородила **Хрестами УВК** за участь у Визвольних Змаганнях, за важкі поранення в боях за волю України та за участь у боях під Бродами підпор. Д. Гамонова і В. Різника.

3. Командувач Української Національної Армії, нагородив **Брідською Бойовою Відзнакою** побр. П. Мацвейка.

4. Медалею Св. Архистратига Михаїла, Капітула тієї Медалі нагородила, побратимів: пароха о. В. Мартиненка, підпор. Д. Гамонова, хор. В. Різника, Є. Вишинського, Г. Пандяка, І. Головецького, О. Шумиловича, В. Шостаківського, І. Андрущака, В. Сов'яка, І. Яроша, інж. В. Папірчука, П. Василевича, І. Воробця, О. Савку, Д. Журина, І. Гриновецького і О. Кащишина.

5. Пропам'ятною відзнакою 1-шої УД УНА, Капітула тієї Відзнаки нагородила побратимів: П. Мацвейка, І. Яроша, В. Пуку, В. Сов'яка і В. Нагірного.

З причини важливої перешкоди, Всесв. о. Мітрата д-ра Василя Лаби, генерал-хорунжого, військового Духівництва Армії УНР, Начального Капеляна УГА і 1-ої УД УНА, на його просьбу, перепровадив декорування Михайло Ковальський, майор Армії УНР, Полковий Значковий УВК, в асисті Капеляна 1-ої УД УНА о. Любомира Сивенького.

При їх вході до авдиторії, чоловічий хор ЛВУ і СУМ "Сурма", під управою д-ра Ілярія Чеховського, відспівав "Не пора". Відтак, по звіті, майор М. Ковальський в асисті Капеляна о. Л. Сивенького, перепровадив удекорування, хор "Сурма" відспівав з присутніми український гимн.

Вечерю зачав молитвою парох о. В. Мартиник. Відтак майор М. Ковальський зложив привіт від підполк. Армії УНР Петра Федоренка з Торонта, полк. УВК, інж. А. Кущинського, заступника голови Головної Нагородної Ради Хреста УВК з Чікаґо, від Всеч. і Впреп. о. мітрата о. д-ра Василя Лаби та від себе і своєї родини. Рівнож відчитав наказ Керівника Військового Ресорту ВО УНРади про іменування В. Різника хорунжим Армії УНР, та посвідку про іменування його Ветеран-офіцером Канадійського Королівського Полку Танкової Зброї в Калґарах. Гарну, змістовну головну промову, виголосив о. Л. Сивенький. Привіт від Українських Канадійських Ветеранів зложив проф. П. Маковський, від Української Католицької Парохії — парох о. В. Мартини, від ЛВУ — голова С. Липський. Письмові привіти від Крайової Управи Братства к. Вояків 1-ої УД УНА в Канаді, Відділу УСГ та Осередку СБУВ відчитав підпор. Д. Гамонів, господар вечірки.

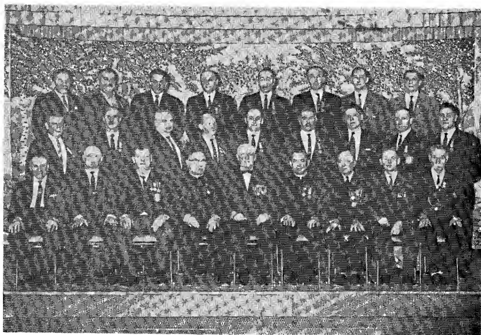
В концертовій частині виступили солісти: п. Любомир Гладишевський — тенор, Мирослав Гошуляк — баритон, які відспівали дует "Де ти бродиш моя доле", по чім Л. Гладишевський відспівав "Вечірня пісня", а М. Гошуляк — "Ой чого ж ти дубе". Фортепіяновий супровід був у руках піяністки Марусі Федьків, учениці "гайскул". Деклямацію "Могила під Бродами" В. Шостаківського виголосив Остап Шумилович. В інсцені-

зації п. з. "Прапор України" В. Шостаківського взяли участь: О. Шумилович, П Василевич, Е. Вишниський, І. Головецький, Д. Золотуха та А. Коломийчук.

Голова Станиці хор. Різиик подякував майорові М. Ковальському, який відноситься до Дивізійників з пошаною за удекоруваиия, о. Л. Сивеиькому за промову, викоиавцям програми хорові "Сурма" та його диригентові д-рові І. Чеховському за мистецьку програму, за привіти, паиям Головецькій, Нагірний, Пука, Папірчук, Кащишии, Паидяк, Ґудіиаф, та Ярош за їх труд при вечері та всім присуиім за участь.

Молитвою, яку провів о. В. Мартиник, закінчеио, цю дуже гариу і вдалу вояцьку вечірку, яка залишиться в пам'яті побратимів Дивіійииків і всіх учасииків.

Є. Вишииський

На фотознімці сидять (зліва на право): А. Процик, делеґат УСГ, побратими: З. Макар, Хорунжий В. Різник, голова Станиці, о. капелян Л. Сивенький, парох Летбрідж, М. Ковальський, майор Армії УНР, о. В. Мартиник, парох Калґар, Д. Гамонів, підпоручник Армії УНР, секретар Станиці, інж. В. Папірчук, п. Билий, ветеран Кор. Кан. Армії. Стоять, 1-ий ряд (зліва на право) побратими: П. Василевич, І. Головецький, В. Совяк, П. Мацьвейко, Д. Жирун, І. Ярош, В. Пука, О. Шумилович, І. Андрущак. Стоять, 2-ий ряд (зліва на право) побратими: В. Нагірний, В. Шостаківський, Е. Вишинський, заступник голови Станиці, І. Гриновецький, І. Воробець, Г. Пандяк, О. Савка, О. Кащишин.

ДІТРОЙТ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНИЦІ

29 січня 1967 р. відбулися Загальні збори Станиці кол. вояків 1 УД УНА в Дітройті при участі почесного члена ген. Михайла Крата та 16 членів.

Провадила Зборами президія в складі: мґр. О. Луцький — голова та І. Лотоцький — секретар.

Після вшанування 49-ої річниці бою під Крутами та смерти члена Управи друга Питля, голова Станиці Любомир Татух вручив поодиноким членам грамоти на одержані медалі св. Архистратига Михаїла.

Про працю за минулі два роки звітували: Л. Татух — голова, О. Ворик — скарбник і І. Лотоцький — секретар. Із важливіших проявів діяльности слід підчеркнути успішне переведення Делеґатського З'їзду Головної Управи і Зустрічі Дивізійників (1964 р.); улаштування Листопадового Свята (1965 р.) з участю дивізійного хору "Бурлаки з Боффала; участь голови в Конференції Головної і Крайових Управ (березень 1966 р.); зорганізування Листопадового Свята (1966 р.) при співпраці хору "Трембіта", в якому промову виголосив ред. Юрій Тис-Крохмалюк, а цілу концертову програму виконав хор "Дніпро" з Клівленду; переведення Дивізійної Зустрічі під час Дня Праці (1966 р.) на "Діброві", як також участь Станиці в других імпрезах, як от: Свято С. Петлюри, презид. М. Грушевського, Ів. Франка, НТШ і ін.

Із різного роду пожертв годиться згадати 50.00 дол. даток на Український Католицький університет в Римі та уфундування Енциклопедії НТШ та "Вістей Комбатанта" для Української Вищої Школи в Дітройті.

Розрахунок із збірки на інвалідів був спізнений не з вини Управи. Сальдо в касі на день Зборів виносило 717.00 дол.

На внесок голови Контрольної Комісії інж. Р. Крохмалюка, уступаючій Управі уділено абсолюторію, та признання і подяку, особливо довголітньому голові Л. Татухові.

До нової Управи ввійшли: О. Ворик — голова, П. Стасів — заступник, Я. Кривий — секретар, І. Лотоцький — скарбник, М. Трешневський — імпрезовий, М. Швед — організаційний, Р. Юшкевич — кольпортер, З. Гоїв — хорунжий, І. Сливка — член. До Контрольної Комісії: інж. Р. Крохмалюк — голова, Л. Татух і Б. Левицький — члени.

Обговорено також справу організування вистав "Найкращі хлопці з Дивізії" та ревії "Театру в п'ятницю" з Філядельфії.

На внесок мґр. О. Луцького Збори схвалили:

1) Заохочувати всіх членів Станиці й інших комбатантів передплачувати "Вісті Комбатанта".

2) Запропонувати Головній Управі та Крайовим Управам ЗДА і Канади запросити кол. Капеляна Дивізії о. Канцлера М. Левенця із Франції на роз'їзд по ЗДА і Канаді, з нагоди З'їзду Головної Управи і Крайової Управи ЗДА в цьому році, рівночасно деклярувати на цю ціль 50 - 100 дол.

3) Розуміючи важливість участи кол. дивізійників у громадській праці, Загальні Збори цією дорогою передають щирі вояцькі ґратуляції та побажання успіхів Юрієві Ференцевичеві з Нью-Йорку з нагоди його вибору на Голову Головної Пластової Булави.

4) Розуміючи важливість першого Світового Конґресу Вільних Українців, Загальні Збори закликають до участи в ньому й уповажнюють Управу Станиці вислати свого представника на Конґрес.

Після Зборів відбулося прийняття, під час якого друзі попрощали довголітнього члена й кол. голову Станиці мґр. О Луцького, який переїжджає на постійний побут до Філядельфії.

О. Л-ний

ТАНКИ ДЛЯ ПАКІСТАНУ ВІД КИТАЮ

Червоний Китай доставив недавно Пакістанові невідоме точно число бойових танків Т54. Невідомо теж, чи ці танки були побудовані в Червонім Китаю, чи в Совєтському Союзі.

Братство УСС

При кінці минулого року переведено кореспонденційним порядком вибори-референдум у всіх Станицях Братства Українських Січових Стрільців, в яких зі 231 зареєстрованих УСС-ів взяло участь в голосуванні 168 членів, а саме: в ЗДА зі Станиці при Головній Раді 20, Філядельфія 29, Нью-Йорк 25, Чікаго 15, Клівленд 9, Дітройт 2. З Канади: Торонто 27, Вінніпег 11, Монтреаль 5 і Едмонтон 4. З Німеччини 10, з Аргентіни 5, Австралії 4, Бельгії 1 та Бразілії 1. Разом 168 УСС-ів.

Згідно з вислідом голосування вибрано до Головної Ради: **Івана Поритка, Лева Лепкого, Петра Постолюка, Андрія Кігічака, сл. п. Антона Маланяка** та **Михайла Островерху.** До Стрілецького Суду: **Осипа Навроцького, Михайла Девоссира та Івана Тиктора.** До Контрольної Комісії: **О. Василя Головінського, Осипа Бандеру** та **Івана Вінтоняка.**

В дні 4 лютого ц. р. в Нью-Йорку відбулося спільне засідання дотеперішньої і нововибраної Головної Ради Б-ва УСС, на якім були всі приявні. Обширно звітував за президію Гол. Ради голова Братства Іван Поритко, зокрема подав докладні дані про фінансові справи та зіставлення оборотів Б-ва УСС за цілу каденцію уст. Г. Ради, подаючи подрібно приходи: Членські внески — 386.39, Збірка Станиць — 3.975.21, Видавничий Фонд 50-річчя — 5,672.88, Видавництва — 1,008.00, Ювіл. З'їзд 320.10, банкові відсотки 159.47. Разом — 11,522.05. Розходи: Видавництва — 8,209.28, архів — 1,255.65, Ювіл. З'їзд — 756.78, прапор — 375.00, адміністраційні витрати — 586.72 (кошти засідань — 393.53, пошта — 108.85, оголошення і друге — 84.35). Разом 11,183.43. Готівкове сальдо в банку — 271.75, в підручній касі Б-ва 66.87. Разом — 338.62. Звіт з переведеної провірки Контрольною Комісією Б-ва предложив тов. О. Стеткевич і поставив внесок на одобрення діяльности керівних органів за минулу каденцію, що однодушно схвалено. Згідно з вимогою статуту т. 6, кооптовано в склад Гол. Ради 2-ох членів, а то: д-ра Саву Никифоряка і Івана Данківського, потім Головна Рада уконституувалася: Іван Поритко — голова, Петро Постолюк — заст. голови, Михайло Островерха — секретар, Іван Данківський — скарбник і члени Лев Лепкий, Андрій Кігічак і д-р Сава Никифоряк. Теж оформлено поодинокі комісії, а головно Історично-архівальну для збереження історичних архівальних матеріялів УСС та продовження публікацій літопису «Червоної Калини», що запляновано продовжувати по виданні ювілейного збірника «50-річчя УСС», що появиться вже при кінці біжучого місяця. В склад цієї важливої комісії увійшли: д-р Степан Ріпецький, Лев Лепкий, Ярослав Гриневич, Петро Постолюк, д-р Сава Никифоряк і Михайло Островерха.

Українська Стрілецька Громада

Українська Стрілецька Громада, Відділ Торонто, відбула свої Річні Збори в неділю, 29 січня 1967. Приявних 45 членів. Час не зовсім був сприятливий на збори, бо тоді відбувались також Збори інших ветеранських і громадських організацій, до яких належать і члени Відділу УСГ.

Збори відкрив голова Відділу К. Мигаль. За старим звичаєм вшановано пам'ять померлих членів УСГ: П. Веприка, І. Габуду та І. Голубця і окремо вшановано колишнього старшину Української Армії, пізніше визначного політичного діяча інж. О. Бойдуника, який помер в Европі в 1966 році.

Зборами проводив В. Ситник, секретарював Я. Масліверь. Програма Зборів стандартна.

Короткі ділові звіти склали голова К. Мигаль, скарбник Ю. Темник, відпоручник Відділу до організації Українського Визвольного Фонду Д. Ростецький і д-р С. Росоха. Д-р А. Моспанюк, секретар Відділу неприявний через працю, тому за нього прочитав діловий звіт К. Мигаль.

Відділ нараховує 125 членів. На протязі року 1966 прийнято нових 5 членів. Декого довелось скреслити за невиконування членських обов'язків. Відділ мав в пляні відбути 6 членських сходин, а відбув тільки 4, на яких були і доповіді на різні теми. Не відбув 2 сходин через несприятливі обставини в днях, що були призначені на сходини. Відділ влаштував кілька власних імпрез. Більшість імпрез влаштовано спільно з Філією Українського Національного Об'єднання в Торонті. Старшина відбула 15 засідань. Поштовий оборот Відділу виносив 1016 чисел. Платнича дисципліна Відділу знаменита. Найкраще її характеризує цифра 95%. Всякі приходи Відділу становили $1,922.57. На будову пам'ятника основникові УСГ в Канаді д-рові І. Гуляєві зібрано $215.00, 2 родинам залишенців в Европі вислано допомогу в сумі $144.80. На 1967 рік каса виносила $556.86.

На УВФонд члени Відділу зложили $606.00. Провірна Комісія найшла все діловодство в порядку і на її внесок Збори ухвалили абсолюторію членам Старшини і її помічним органам.

Над звітами переведено коротку ділову дискусію.

Склад проводу Відділу на 1967 рік такий: СТАРШИНА: К. Мигаль — голова, д-р А. Моспанюк — секретар, Ю. Темник — скарбник, М. Кос і А. Славич — члени. ПРОВІРНА КОМІСІЯ: д-р С. Росоха, І. Особа, І. Зварич. ТОВАРИСЬКИЙ СУД: А. Заяць, С. Теребуш, М. Селешко. Комітет Відвідування Хворих: капелян о. С. Хабурський, М. Шидак, М. Селешко. Хоружі: О. Сов'як, Д. Коломиєць. Кореспондент: М. Селешко.

Окремо обговорено пляни праці Відділу на 1967 рік. Встановлено рамовий плян, який деталями виповнить Старшина Відділу. В рамовому пляні передбачено такі ділянки: збільшення кількости членських сходин, доповіді на актуальні теми, показ цікавих фільмів, відзначення 50-річчя Української Національної Революції в 1917 році, співучасть у святкуванні 100-річчя Канади, участь у відзначенні 25-річчя трагічних подій в Києві в часі світової війни й інші. Стандартні імпрези — національні річниці різних подій з минулого — це вже традиція УСГ в Торонті. Окрему увагу звернено на поповнення Відділу новими членами. Загально видно, що на велику кількість українців у місті Торонті Відділ повинен мати більше членів, як їх має тепер. Відділ співдіє в усіх починах Філії УНО Торонто-місто.

Збори були ділові й може для декого, що любить і трошки "шумихи", за сухі. Але своє діло Збори зробили, а тепер за Старшиною черга виконати те, що виконати рішено.

Піснею "Не пора, не пора" закінчено Збори.

М. С.

Об'єднання кол. вояків УПА

НАША ВІДПОВІДЬ П. САДОВОМУ, ЧЛЕНОВІ ЗБРОЙНОГО ПІДПІЛЛЯ

Закиди й прилюдний запит П. Садового до Об'єднання кол. Вояків УПА (дивись «Гомін України», ч. 10 (929), рубр. «З листів до редакції»), можна б залишити без відповіді, через несерйозність і брак самоповаги автора цього листа. Поперше, закид і питання ставить він до організації, яку в листі називає трьома різними назвами: «Місійне Об'єднання», «Об'єднання Станиць» і вкінці — Об'єднання кол. Вояків УПА. Далі такий запит як: «Виникає питання, чи і як включиться «Об'єднання» у ці святкування (мова тут про 25-річчя УПА), та чи взагалі буде це можливе з уваги на фактичну взаємопов'язаність і залежність від групи Лебедя», — звучить дуже дивно і виглядає нелогічним, хоч би тому, що включитися у святкування 25-річчя УПА, це повинність не лише кожного колишнього вояка УПА, але всіх свідомих українців у діяспорі.

Але тому, що закиди й запитання поставив П. Садовий публічно, ми відповідаємо:

1) Об'єднання кол. Вояків УПА, це комбатантська організація, членом якої може бути кожний колишній вояк УПА, без різниці його політичних поглядів і партійної приналежности. Членство в нашій комбатантській організації є індивідуальне і тому назва нашої організації звучить: Об'єднання кол. Вояків УПА, а не як П. Садовий та дехто з Гол. Управи Товариства кол. Вояків хотіли б пришити нам партійний ярлик і тим самим зрівняти з собою, тому видумують для нас різні назви, вроді «Місійне Об'єднання» та «Об'єднання Станиць».

2) Об'єднання кол. Вояків УПА це комбатантська організація, яка не підкорена жадному українському політичному середовищу чи групі.

3) Ми, як комбатантська організація, у рядах якої є і мають місце всі кол. вояки УПА з різними політичними поглядами, ніколи не «судили» і не збираємося «засуджувати» політики жадної самостійницької української організації чи групи, в тому також політики п. М. Лебедя, як також і політики «Визвольного Фронту».

Уважаємо також, що Управа Товариства кол. Вояків УПА в США, якщо б притримувалася комбатантського принципу, не вдягалась би в тогу судді і тим самим не вимагала б від нас їх наслідувати.

4) Управа Об'єднання кол. Вояків УПА в Канаді звернулась з пропозицією до Управи Товариства кол. Вояків УПА в Торонті, щоб спільно організувати святкування 25-річчя УПА, якщо не в цілій Канаді то щонайменше в Торонті. Конкретної відповіді від Товариства ми досьо-

годні не одержали. Але це не значить, що якщо Товариство кол. Вояків УПА в Торонті з якихсь «політичних міркувань» не погодиться на спільне святкування, наше Об'єднання не включиться чи не відсвяткує 25-річчя УПА. Ми постараємося спільно з українською спільнотою гідно відмітити цей 25-річний ювілей Української Повстанської Армії і було б дуже сумно, якщо б бракувало між нами наших колишніх друзів по зброї, членів Товариства кол. Вояків УПА.

Управа Об'єднання кол. Вояків УПА.

SYNOPSIS

Editorial: **"Veterans Obligations Towards Jubilee"** is an appeal to all veterans to commemorate the fiftieth anniversary of the Ukrainian revolution.

The second part **"Let Us Complete Ukrainian Encyclopedia"** discuses the significance of this monumental work and the means how its publication could be completed in the near future.

YU. Tys-Krokhmaliuk in his **"Let Us Be Ready"** proposes to celebrate the commeorating of the 25th Anniversary of the 1st Division UNA with paintings, literary and other permanent works.

"Medal for the Defenders of L'viv" by M. Demianchuk is suggestion to create a medal for all those Ukrainian soldiers who defended the city of L'viv in 1918.

F. Korduba in his **"The World Politics and the NATO of Today"** reviews the present situation in Europe in connection with France's withdrawal from the NATO system.

"It's Better to Beat the Drums" by S. Muzychka is a satire showing how some of the editors correct articles depriving them of their original meaning.

S. Lazurenko **"First Ukrainian Hetman B. Khmelnytskyi Cossak Regiment"** — is an historical outline of the formation of this regiment during the Ukrainian revolution in 1917.

W. Veryha: **"The Death at Lemberg in Slovenia"** a memoir describing the circumstances in which five Ukrainian soldiers were killed by the Tito's partisans.

D. Herchanivskyi in his **"The Origin of Sichovi Striltsi"** gives an account how this Ukrainian corps was formed out of the Western Ukrainian P.O.W.'s in Russia in 1917.

O. Korchak-Horodyskyj: **"Ukrainian Partisan Leaflets in Yugoslavia"** analyses the behaviour of Ukrainian communists in Croatia during the II World War.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

Австралія	2.50 дол.	0.50	ЗДА	4.50 дол.	0.75
Австрія	100 австр. шіл.	20	Канада	4.50 дол.	0.80
Англія	1:0:0	0:4:0	Німеччина	7.25 н.м.	1.25
Аргентина	100 пез.	20 пез.	Франція	12.50 фр.	2.50

U. S. A.: 75¢

Canada: 75¢

